

ОСЕМДЕСЕТ И ПЕТО ЗАСЕДАНИЕ

*София, сряда, 23 януари 1991 г.**(Открито в 15 ч. и 15 мин.)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Докато кворумът се отбележи, съобщавам, че днес дежурни парламентарни секретари са господата Александър Праматарски и Огнян Минев. Заемете местата си, господа!

Регистрирали са се 323 народни представители. Кворум има. Заседанието се открива. *(Звъни)*

Господа, проектът за дневен ред е раздален. *(Шум и разговори в залата)* Моля народните представители да заемат местата си. По дневния ред имате думата.

Заповядайте, вие. Вече тишина в залата ви моля. Фотографите нека да дадат възможност на народните представители да идват до трибуната. Тишина! *(Звъни)*

ТОДОР ТОДОРОВ: Уважаеми господин председателстващи, уважаеми дами и господа народни представители! Аз в момента искам да направя едно изявление.

Уважаеми колеги! Аз напускам парламентарната група на БСП, дълбоко осъзнал тази необходимост. Това мое решение е продиктувано от много факти. В продължение на повече от половина година аз с тревога установявах, че ръководството и голяма част от парламентарната група на БСП с действията си спъваха ускореното приемане на законодателната програма.

Показателен е случаят с последната безплодна парламентарна седмица. Вместо да обсъждаме и приемаме приоритетните закони, отново се появиха властолюбивите амбиции на БСП, предлагайки г-н Луканов да ни представлява пред света. *(Ръкопляскания от блока на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля ви, господин Тодоров, по дневния ред предложения имате ли?

ТОДОР ТОДОРОВ: Да довърша още една минута. *(Шум в залата)*

За съжаление, господа, не остана нищо за представяне. От голямата компетентност на г-н Луканов като бивш министър - председател останаха само глътът и спекулата, които се развихриха в България. *(Ръкопляскания от блока на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ *(звъни):* Господин Тодоров,...

ТОДОР ТОДОРОВ: Аз не желая да подкрепям решения, които са продиктувани в противоречия с моите принципи.

Ето защо аз напускам парламентарната група на БСП. *(Ръкопляскания от блока на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ *(звечи):* Моля ви по дневния ред. *(Шум в залата)* По дневния ред, моля ви! *(Шум и оживление в блока на СДС)*

Госпожи и господа народни представители! По дневния ред имате ли предложения?

Господин Паси.

СОЛОМОН ПАСИ: Благодаря ви, господин председателю. Имам конкретно предложение по дневния ред с молба за едно малко разместване. Става дума за точка 4 - решение във връзка с лишаване от адвокатски права на български граждани. Тъй като тази точка вече втора седмица стои в дневния ред и все не можем да достигнем до нея, а от друга страна, това проекторешение е минало два пъти през Комисията по човешките права, през Законодателната комисия и през Бюрото на Великото Народно събрание. Така че въпросът е доста добре обмислен.

Предлагам тази точка от четвърта да стане втора.

Благодаря.

А колкото до г-н Тодоров, той е добре дошъл в парламентарната група на Зелената партия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Други предложения има ли по дневния ред или минаваме към гласуване - господин Драганов.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Господин председателствувач, дами и господа народни представители! Много ви моля да подкрепите предложението, което част от народните представители, а те вече са сто двадесет и няколко души, по дневния дневен ред да включим един закон за изменение и допълнение на Закона за изменение и допълнение на указ N 56 за стопанската дейност, в който да се добавят думите "спорта, туризма и организацията на инвалидите" след думите "за околната среда по данъчните облекчения".

Имаме становище на комисията. Имаме обещание, че днес ще го включим.

Много ви моля да подкрепите това предложение. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви много.

Други становища? Заповядайте по дневния ред само!

РУМЯНА НИКОЛОВА: Уважаемо председателство, уважаеми колеги народни представители! Независимо от емоционалното започване на дневното

заседание, ние сме парламент и трябва да се съобразяваме с процедурите, които сме приели. Имаме да довършваме от петък една точка, която остана недвършена. Нормално и правилно е днешното заседание да започне с тази точка, която не довършихме. *(Шум и оживление в блока на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Типична ви моля.

РУМЯНА НИКОЛОВА: Която не довършихме по известни на всички причини. *(Шум в залата)* но като имам предвид важността на програмната декларация на правителството, която не само ние, но и целият български народ очаква, предлагам тази точка да мине в днешния дневен ред на последно място, като пета точка, или най-късно утре да бъде включена като първа точка в дневния ред, т. е. избор на председател на Комисията по външната политика.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Други предложения?

Господин Карамфилов.

ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ: Уважаеми колеги! Аз уважавам предложението на г-н Драгомир Драганов, но считам, че е нецелесъобразно третирането на този въпрос сега, след като търговският закон е вече в ход и ние не бива повече да се занимаваме с изменение и допълнения на Указ 56. Мисля, че достатъчно парламентарно време се загуби *(Иван Пушкарков от място: "предостатъчно")* с корекциите на този указ и нека да очакваме търговският закон да реши всички проблеми, свързани със стопанската дейност в нашата страна.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Народният представител Янко Янков има думата.

ЯНКО ЯНКОВ: Аз предлагам в днешния ред да бъде включен отговор на един кратък въпрос, налявам се, че и отговорът ще бъде кратък. Какви са тези съветски работници и дали наистина са работници или черни или червени барети, които са в България. *(Ръкопляскания и оживление в блока на СДС)* А ако са работници, дали има междуправителствено споразумение те да бъдат тук.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания от блока на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По дневния ред заповядайте вие, господин Томов.

НИКОЛА ТОМОВ: Аз предлагам, уважаеми дами и господа, да приемем така дневния ред, да не изместваме реда на проблема за собствеността и ползването на селскостопанските земи. Почти не е имало заседание, на което да не е отлагана тази точка и я продължаваме с месеци.

Настоявам, господин председателствувач, да остане като втора точка.

Благодаря за вашето внимание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря, господин Томов. Господин Йорданов поиска думата и след това народният представител Петър Берон.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители, уважаеми господа министри! Парламентарният съюз на демократичните сили и парламентарната група на Българския земеделски народен съюз ме упълномощиха да направя предложение за проекторешение на Великото Народно събрание, което да бъде включено в днешния дневен ред. Смыслът на това проекторешение е следният:

"На основание чл. 79, ал. 1 от Конституцията на Република България Великото Народно събрание

РЕШИ:

1. Правителството в седемдневен срок да внесе във Великото Народно събрание информация за броя, гражданството и местоживеенето на чуждестранните работници, намиращи се непостоянно в Република България.

2. Министерът на труда и социалните грижи да представи в същия срок списък на стопанските организации, фирми и ведомства, към които работят чуждестранни граждани, както и да информира Великото Народно събрание за икономическите съображения и правните основания, въз основа на които са сключени съответните договори.

3. Правителството да докладва пред Великото Народно събрание конкретен случай по приемане на работа на съветски граждани - факт, който вече бе изнесен от различни средства за информация.

Също така правителството да определи и да докладва какъв точно е разрешителният режим за работа на работници в страната за срок от шест месеца от датата на приемането на настоящото решение."

Предполагам, че всички разбирате мотивите за едно такова решение. В България с нашата воля, с нашето съгласие започва смяна на икономическата система - една широкамащабна икономическа реформа (*Несъгласие от редиците на БСП*) и има опасност хиляди хора българи да останат безработни на улицата. И в тази ситуация, в тази социална ситуация, е много важно да сме наясно с какви трудови ресурси разполага нашата страна и да се погрижим най-напред за работните места на нашите съотечественици.

Благодаря за вниманието. (*Ръкопляскания от опозицията*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще ми дадете ли проекта на решението, ако го имате?

И така, други предложения по дневния ред? - господин Берон.

ПЕТЪР БЕРОН: Уважаеми колеги, аз бих искал да подкрепя предложението на г-н Драганов, тъй като се касае за една малка поправка на Указ 56, която лесно може да бъде направена, но която е от голямо значение за спорта и туризма в нашата страна.

Аз имам специален мандат да направя това предложение от името на Българския туристически съюз. Хората са много обезпокоени от това, че сме пропуснали спорта и туризма в това, което предвижда този указ, докато търговският закон, за който каза г-н Карамфилов, ще влезе в сила може би след месец, може би след два. През това време трябва да се извършват определени действия, които ние трябва да улесним чрез нашата поправка.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И така, кратко обяснение и да преминем към гласуване.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Отдавна искам думата по дневния ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Извинявайте, може би е така. Имате думата.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: От името на парламентарната група на Българската социалистическа партия правя допълнение към предложението на г-н Йорданов. Вероятно целесъобразно е освен информацията, която ще получим за това колкото съветски работници работят...

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ (от място): Не само съветски.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: ...не само съветски, разбира се, благодаря.... Работят в България, би било добре да получим информацията колко български работници работят в Съветския съюз и дали, ако предприемем някакви мерки спрямо 25-те съветски работника, за които става дума, няма да предпреним съдбата на 15-те, поне по моя информация, хиляди работници, които работят в Съветския съюз.

Благодаря. *(Ръкопляскания от БСП)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И така, г-н Паси поиска точка 4 в проекта за дневен ред да стане точка втора и в мотива си той изложи, че му се струва, че трудно се стига до този проблем, след като отдавна е разглеждан тук, във Великото Народно събрание. Обяснението, което трябва да се даде, е че едва преди два дни всъщност успя да се постигне съгласие в отделните парламентарни комисии за точните редакции на този проект решение. И по-неже, господин Паси, дебатите по тази точка са се развили, искам да ви помоля, нека да остане тук. Има условия и само ще се гласува решението, което е дадено на всички. Нека запазим този ред, който е предвиден тук. Гарантира ви

Бюрото, че ще стигнем днес до гласуване по този въпрос.

СОЛОМОН ПАСИ (от място): Вашата молба е закон за мен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви много за жеста.

Господин Драганов, подкрепен от народния представител Петър Берон повдигат още веднъж въпроса за една корекция в последната редакция на Указ 56. Аз искам да се обърна с предложение до съответната парламентарна комисия. Молбата е, г-н Джеров, и Комисията по икономическата политика, нека разгледат този малък законопроект и тогава да обсъдим включването на тази точка по предложение и на комисиите, или евентуално утре в дневния ред. Господин Драганов, така добре ли е?

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ (от място): Да.

ПЕТЪР БЕРОН (от място): Да, добре е.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря, г-н Берон! Има разбиране.

Господин Янков иска да се отговори на въпроса за информация, която има за работещи в България съветски граждани, съветски работници. То се покрива с другото предложение и затова искам да го помоля така: Първо, ако той го поставя като въпрос, актуален отговор за това ще получи утре между 19 и 20 часа (така гласи нашият правилник), обаче ако той присъединява гласа си към предложението на господата Александър Йорданов и Ненко Темелков да има отделна точка в дневния ред с един проект за решение, може би така е по-добре. Съгласен ли сте, г-н Янков?

ЯНКО ЯНКОВ (от зала): Да, би могло и утре.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. Ако това не стане, т.е., ако Народното събрание не приеме точка от дневния ред за днес, тогава да се смята, че е направен актуален въпрос по реда на правилата, които ни ръководят, и утре между 19 и 20 часа Министерският съвет да определи кой от членовете на правителството ще отговори на този въпрос.

И сега предложението, което се направи от народните представители: Ако ние сега гласуваме за включването на тази точка от дневния ред, молбата вероятно би била да не се разкриват дебати, защото характерът на решението, което се предлага и от г-н Йорданов, е само да се задължи правителството в седмодневен срок да направи информации, когато вече трябва да се разкрие и една дискусия, на базата на становището на правителството.

Господин Попов, надявам се, че така мислите и вие. Сега е рано да се разкрива една обща дискусия. Благодаря ви.

Тогава гласуваме направеното предложение и да се включи като точка от дневния ред проект за решение, по силата на което в определен срок правител-

ството да информира за работещите в България чуждестранни работници и обратно - за българи, които работят в чужбина. Нека така да бъде обогатено това проекторешение. Гласувайте, господа, предложението за такава точка в дневния ред. *(Председателстващият не обявява резултатите от гласуването)*

Това предложение се приема. Включва се към дневния ред, който след малко цялостно ще се гласува, и проекторешение за чуждестранни работници, работещи в България и обратно - за български граждани, които са на работа в чужбина.

ИВАН ПУШКАРОВ *(от място)*: Какво ще решаваме? Ще ги връщаме ли?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Пушкарров, тези дебати ще се развият, когато правителството даде своята информация. Направено е още едно предложение. Днес или утре (нали така е формулирано предложението ви?) в дневния ред да се включи и въпросът за промени в ръководството на постоянната Комисия по външната политика и, вероятно заедно с това, предложението на контактната група и за други промени, които ние тогава не можахме да продължим. Бюрото предлага (като се съобразява разбира се, с предложението, което се направи тук) това да не става днес, в дневния дневен ред, централна точка на който е, все пак, програмната декларация на правителството и земята - достатъчно е богат, но утре в дневния ред нека това да се направи и тогава да приемем предложението. Съгласна ли сте с това?

РУМЯНА НИКОЛОВА *(от място)*: Предлагам да бъде като последна точка в дневния ред за днес - пета точка.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще стане шеста точка. Не сте съгласна с предложението на Бюрото това да стане утре?

РУМЯНА НИКОЛОВА *(от място)*: Съгласна съм.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Добре, ще обявим в края на днешното заседание.

И така, дневният ред е пред вас. Програмна декларация на правителството, законът за земята, първо четене на закона за статистиката, решение за адвокатските права, решение във връзка с чуждестранни работници в България и обратно. Гласувайте, господа, този дневен ред. Докато това стане, във връзка с точката, която вече приехме, Бюрото се обръща към Законодателната комисия (г-н Джеров) Комисията по правата на човека (г-н Шиваров) и Комисията по социалните проблеми, труда и т.н. (г-н Денис Куманов) да се запознаят с проекта за решение и да го предложат след почивката в подходящ законодателен вид.

Господин Шиваров, вземете и обявете кога ще се съберете.

Дневният ред се приема. Подкрепя се с 313 гласа за, 14 против и 15 въздържали се.

Преминаваме по същество на гласувания дневен ред.

По точка първа:

Програмна декларация на Министерския съвет има думата министър-председателят г-н Димитър Попов

ДИМИТЪР ПОПОВ: Уважаеми господин председателю, господа заместник-председатели, госпожи и господа народни представители! Правителството на Република България прави пред вас и пред целия български народ следната декларация за своята дейност в предстоящия период:

В България се осъществява мирна и разумна революция. Нейното голямо постижение след изборите за Велико Народно събрание е формирането на национално правителство на основата на споразумение между парламентарните политически сили за гарантиране на мирния преход към демократично общество. В това споразумение са утвърдени най-важните цели и задачи на правителството и средствата за тяхното постигане в границите, определени от политическия компромис, законите и Конституцията на страната.

От момента, в който пое управлението, правителството работи напрегнато и непрекъснато. Работи като правителство на свободата и народа, което се стреми да продължи започнатата през миналата година смяна на тоталитарната с демократична система. Нанаша цел е да спрем по-нататъшното и гибелно за нацията затъняване на общата криза и да създадем предпоставки за нейното постепенно преодоляване във възможно най-близко време и така да бъдем полезни на народа и на тези, които ще управляват страната след нас.

Ние сме улеснени от едно щастливо обстоятелство - широката подкрепа, с която се ползват целите, към които се стремим, и това, че те напълно съвпадат с общата насока на развитие на промените в света. Най-важната цел на правителството е възстановяване на общественоекономическата дееспособност на българския гражданин. Всичко зависи от това, дали той ще бъде свободен да реализира възможностите си, дали ще стане сам отговорен за своята съдба и ще може да се радва на по-добър живот - възможност и надежда, които да залегнат в основата на житейската му активност и успех, определящи и успеха на нацията и на държавата.

Ние нямаме по-голям потенциал от народа. Досега той не бе оползотворяван по най-добрия начин като движеща сила в икономиката и обществения живот. Желаям да се създадат условия, които да стимулират предприемчивостта на хората, да им позволят да разгърнат изцяло инициативността, творческите възможности и трудолюбие си. Много българи имат знания и амби-

ции, по са лишени от необходимите правни основи, механизми и гаранции, даващи им реална възможност за независима дейност.

Правителството ще се стреми да даде шанс на тези хора, за да може в един, макар и тежък период на трудности, самоограничения и жертви, да работят по-ефективно в държавните и кооперативните предприятия и в създаваните от тях предприятия, фирми и стопанства, да имат свое солидно имущество и доход.

Частната собственост и трудът са основна предпоставка за лична и обществена стабилност. Радикалните промени в областта на икономиката ще доведат до смяната на сегашната система с друга, в която ще доминира пазарът, в която ще съществуват частната, кооперативната, смесената и държавната собственост. Приватизацията, като основа на промяната, трябва да започне бързо, да се ускорява и да придобива все по-голям размах, като осигури нарастващо присъствие на частната собственост и инициатива.

Правителството ще работи да бъдем страна на граждани, които се обогатяват според своите способности, квалификация и предприемчивост, а не за "уравниловка" под каквато и да е форма, водеща винаги до всеобща бедност. Това е реалната гаранция за нашето бъдеще като модерна и демократична страна.

По промените в държавните структури, разграждане на апарата на тоталитарната система и демократизиране на обществения строй

В противоположност на хуманния централизиран тип управление, наследен от тоталитарната държава, ние ще се стремим да създадем опростена, икономична и ефикасна "европейска" система на държавно управление като регулатор и партньор в обществения организъм. Промяната в държавното управление ще бъде един от най-важните елементи на реформата.

До края на януари правителството ще завърши проекта си за реструктуриране на държавното управление, предвиждащ закриване на редица звена на изпълнителната власт и значително съкращаване на разходите за държавния апарат, задгранични представителства, армията, органите на сигурността и пр. до реалните потребности на страната. През следващите месеци ще предложим да се извърши децентрализация на властта, като се уреди юридическата и икономическата автономност на държавните ведомства, организации и предприятия чрез промени в териториално-административното устройство и създаване на нови органи на местната държавна власт.

Сегашните органи на изпълнителна власт - народните съвети, ще бъдат премахнати, а вместо тях ще бъдат създадени нови органи на местната власт и самоуправление, освободени от диктата на която и да е политическа сила, ко-

ренно различни от тях по своята структура, компетентност и демократичен характер.

Ще се създаде нова система на държавната структура: Общини, околии и области с нов характер на паралелните и вертикалните връзки и зависимост между тях и тези с централните органи на изпълнителната власт. Очевидно това е въпрос, който трябва да бъде решен въз основа на законите, които вие ще приемете.

В съответствие със сроковете в споразумението между политическите сили, Великото Народно събрание следва да приеме през февруари пакет от четири закона, които да направят възможна тази важна и радикална промяна:

- закон за местните органи на властта и самоуправление, който да определи структурата и същността им;
- закон за ново административно деление на страната, върху чиито принципи да се изградят основите на държавната структура, да се определи броят на общините, околиите и областите и съответно избирателните райони;
- закон за избиране на местните органи за самоуправление, който да определи механизмите и принципите, въз основа на които да се организират и проведат предстоящите избори за местни органи на власт и самоуправление и
- закон за изменение на съответния раздел от Конституцията, третиращ въпросите за държавната структура, без които приемането на тези три закона и прилагането им е невъзможно.

Възлова задача на правителството е подготовката и провеждането на избори за Народно събрание.

За това е необходим нов избирателен закон, с който да бъдат приети система и механизъм за провеждане на изборите, като се държи сметка за най-демократичните избирателни системи и за напътните реални условия. Изборите следва да бъдат произведени от легитимни конституционни органи, тоест, от онези органи на самоуправление, които ще бъдат избрани при първите избори. Те трябва да се проведат при точно спазване на конституционните и законови-те изисквания, като се осигури достатъчно време за добра подготовка и организиране.

За съдебната власт

Правителството счита, че е необходимо в кратки срокове да се създадат правни основи и реални условия за организиране и пълноценно функциониране на съдебната система като трета власт (успоредно със законодателната и изпълнителната), върху която се изгражда функционирането на правовата и демократичната държава.

Сега изпълнителната власт в много отношения е неконтролируема. Колективните административни актове на централните и местните органи почти изцяло са извън ефикасен съдебен контрол.

Съдебната институция бе в голяма степен припизена и обезличена. Превърната бе в "институция за правни услуги чрез закона". Това бе изгодно за тоталитарната система, но е недопустимо за правовата държава, в живота на която доминира законът.

Правителството ще внесе законопроект за ново устройство на съдебната система като независима от законодателната и изпълнителната власт и имаща реална възможност да контролира законосъобразността на действията и решенията на последната. То счита, че следва да се осигури самостоятелен бюджет на съдебната власт, независимо от бюджета на изпълнителната; да се създадат административни съдилища или административни колегии при единния съд за ефикасно контролиране законосъобразността на колективните и индивидуалните административни актове.

Налага се да се върнем към триинстанционното съдебно производство, като възстановим апелативните съдилища. Върховният съд ще остане последната, най-висшата съдебна инстанция, която най-после да започне да се занимава с преценки за точното прилагане на законите, с тълкувателна дейност, с еднаквяване на съдебната практика и да се освободи от несвойствените дейности. Повечето от особените юрисдикции отживяха времето си. Държавният арбитраж следва да премине в структурата на съда, където като стопанска колегия да поеме всичките стопански спорове и сложната и обемна дейност на фирмените отделения. Разбира се, необходимо е да се запази възможността за съществуването на доброволния арбитраж.

Налага се най-сетне, тъй като никога у нас това не е било така необходимо, да се учреди конституционен съд. Неговата задача е да преценява дали приеманите от Народното събрание закони и решения са съобразени с Конституцията и да не й противоречат. Естествено той не може да ги отменя при условие, че те са конституционно несъобразни, тъй като Народното събрание си остава най-висшият орган на народната власт, но ще има правото да спира прилагането им. Наред с изпълнението на другите си функции ще бъде гаранция за малцинството в Народното събрание от евентуални незаконсъобразни нормативни действия от страна на мнозинството.

Сегашната концепция, утвърдена от Конституцията, според която Народното събрание само решава дали приетите от него закони са конституционни съобразни или не, очевидно е остаряла. Тя е твърде удобна за един диктатор, който бе подчинил на волята си и Народното събрание, но съвършено

непоходляща за една демократична държава, обявила се за правова и конституционна.

Ще следва да се приеме нов статут на съдиите, които да ги направят несменяеми и независими. Те трябва да бъдат третирани в бъдеще не като държавни служители, а като членове на съдебната магистратура с всичко произтичащо от това.

Основна задача на правителството е да гарантира сигурността и целостта на страната, нейните граници, независимост и суверенитет.

В това отношение то ще се ръководи от Конституцията и от действащите закони, от споразумението от Хелзинки и парижките споразумения от 1990 година. Правителството ще търси гаранции и за суверенитета и сигурността на страната преди всичко в новоизгражданите се политически структури на системата на европейската сигурност и сътрудничество.

Ще се търси отговорност за нарушаване на законите от всички.

Ще бъдат предприети мерки срещу спекулата и организираната престъпност, ще се вземат бързи и категорични мерки срещу всякакви действия, създаващи социално напрежение и конфликти на расова, етническа и верска основа, както и срещу такива, които са насочени срещу единството на българския народ и целостта на държавата, независимо под каква форма се провеждат.

Съобразно с разпоредбите на конституцията и законите правителството ще се стреми да създаде нормативни и административни механизми, осигуряващи еднаква възможност за всички граждани да упражняват и да се ползват от човешките права и свободи и да получат реална защита на законните си интереси. Ще се прекратяват всякакви действия, насочени към ограничаването на тези права и свободи или създаването на обстановката на притеснение, заплаха или опасност при тяхното осъществяване.

Особено внимание правителството обръща на реформата в системата на Министерството на вътрешните работи.

До края на м. февруари ще се изгради новата структура на министерството. На мястото на сега действащите централистични структури, като Дирекцията на народната милиция и Националната служба за защита на конституцията, ще се установи система от относително автономни органи с предмет на специализация, съобразени с изискванията на съвременната демократична уредба. Министерството на вътрешните работи ще бъде освободено от несвойствени функции и дейности с оглед реалното разделение на властите в страната.

От него ще бъдат изведени главното следствено управление и следствени-те отдели, за да се включат в единната правораздавателна система. Ще се реорганизираат двете основни направления на информационните служби - разуз-

наване и контраразузнаване, и оперативните и охранителните полицейски служби с административно-разпоредителни правомощия, свързани със съда и прокуратурата. Регионалните полицейски звена ще получават относителна юридическа и финансова самостоятелност. Персоналният състав на новосъздадените служби ще се формира на базата на система от професионални критерии.

През месеците февруари и март ще бъдат предложени поредица от закони, уреждащи различни институции в тази област, включително статута и дейността на специалните органи за сигурност. В съгласие със споразумението между политическите сили правителството предприема мерки за задълбочено обследване дейността на бившата Държавна сигурност. То ще съдейства активно за разкриване на истината и установяване на отговорността за редица престъпления и нарушения на законите, извършени в годините на тоталитарното управление. Обновленото Министерство на вътрешните работи ще засили борбата срещу организираната престъпност, наркотрафика и всякаква форма на противозаконна дейност в сътрудничество със съответните международни и чуждестранни органи за сигурност.

Дълбоко сме убедени, че това е кардиналният въпрос за националното доверие - възстановяване на достойнството на българския народ и доброто име на България в света.

В областта на външната политика правителството ще утвърждава новия облик на нова, демократична България. Това ще е политика на многопартийна парламентарна държава, прагматична и цялостно съобразена с реалните възможности и националните интереси на страната и ще се основава на принципа на равнопоставеност, взаимна изгода, взаимно зачитане и уважение. Основна наша задача ще бъде постигането на система от двустранни и многостранни гаранции за сигурността на Република България. В дейността си ще се ръководим от общочовешките и общопризнатите ценности, правни норми, нравствени категории и критерии от международните споразумения, от принципите на Устава на Организацията на обединените нации, от нейните решения и естествено от решенията на Великото Народно събрание на Република България.

Процесът на демократизация у нас естествено ще прищипва нашата страна към по-тесни връзки с центровете на световната демокрация и икономика.

Основен момент във външната ѝ политика ще бъде нейната многопосочна ориентация в подкрепа на усилията на Организацията на обединените нации за утвърждаване на справедливостта и нормите в международното право във всички части на света. Потвърждение на това е отношението на България към събитията в Персийския залив.

Правителството ще следва две приоритетни насоки: Активното ни участие в по-нататъшното развитие на общоевропейския процес, интегрирането на Република България в европейските политически и икономически структури и институции. Развиване и обогатяване на връзките ни със съседните ни страни със стремеж за създаване на по-благоприятна атмосфера на Балканския полуостров. Ще правим всичко необходимо, за да може в новия етап сътрудничеството на страната със Съветския съюз и със Съединените американски щати да се изпълнява с ново съдържание, отговарящо на националните ни интереси. Нашите усилия ще бъдат насочени и към преразглеждане на договорните отношения с другите държави в съответствие с новия международен ред и с модерните изисквания на пазарната икономика.

Съвместно със Съветския съюз, Чехословакия, Полша, Унгария и Румъния следва да се препри и да се вземе решение за разпускането на Варшавския договор като военно-политическа организация и свързаните с това преходни механизми на политическа координация.

Ще продължим участието си в преговорите за създаване на нови структури и механизми на взаимодействие със страните от Източна Европа.

Голямо внимание ще бъде отделено на икономическите аспекти във външнополитическата дейност, които имат изключително важно значение за излизане на страната от тежкото стопанско и финансово положение и за достойното ѝ участие в живота и структурите на съвременния свят.

Особени усилия са необходими за повишаване авторитета на страната в международните отношения и приемането ѝ като надежден партньор, внушаващ сигурност и доверие.

Уважаеми госпожи и господа народни представители!

Великото Народно събрание и всеки гражданин на Република България трябва да знаят какво е сегашното икономическо състояние на страната. Оставено ни е изключително тежко наследство. Няма да се спирам на причините, те са добре известни.

През 1990 година е произведена продукция за 70,3 милиарда лева, което в сравнение с предходната година сочи едно снижение с 8,5 милиарда лева или с 10,7 на сто. Причина за това е недостигът на суровини и материали, нарушаването на производствените и технологичните връзки и ограничаването на пазарите за реализация на някои видове продукция. Спадането на месечното производство в сравнение със съответните месеци на предходната година, което започна през м. декември 1989 година продължи до края на декември 1990 година. Но докато средномесечното снижение за 1990 година беше 704 милиона лева, за декември то достигна 1 милиард и 101 милиона лева.

Намален е обемът на производството в основни отрасли на материалната сфера като промишленост, строителство и транспорт. Несъмнено налице е връщане на икономиката на страната назад, което в категорията време следва да се измерва с години.

Парадоксално е, че реализираният стокообмен на дребно на държавната и кооперативната търговия по текущи цени е достигнал 20 милиарда и 700 милиона лева, тоест с 1,7 милиарда лева повече от предходната година, но това се дължи преди всичко на повишените цени на стоките и увеличените продажби на по-скъпи стоки.

От 295 наблюдавани стоки на вътрешния пазар за 75 на сто или 225 от тях количествата са били по-малки в сравнение с предходната година. При някои от тях като захарта и детските храни изоставането е чувствително - съответно 60,6 на сто и 70,7 на сто. Индексът на цените на дребно на зеленчуците и плодовете в държавната и кооперативната търговия се е покачил от 124 до 226,2. Общият индекс на потребителските цени, изчисляван на базата на 1700 стоки и услуги през 1990 г. се е покачил спрямо м. май за всеки следващ месец между 104 и 150 на сто, но за отделни стоки увеличението е две-три и повече пъти. Това добре обяснява ускорението на инфлационните процеси, за чието регулиране досега не са използвани ефикасни механизми.

Намалено е производството на яйца, месо, мляко и вълна средно с около 3 на сто. И въпреки това тези стоки трудно се намират на пазара, килето острият недостиг е повече от явен. Тук основателно може да се говори или за преизнасяване, или за изчакване на по-високи и благоприятни цени за стоките от този вид - естествена последица от забавянето на мерките за оздравяване на икономиката.

Пред трудни проблеми се изправихме и в областта на труда, пенсионното дело и социалните грижи. Годината приключи с около 70 000 регистрирани безработни. При стартирането на икономическата реформа, при реструктурирането на националната икономика още през тази година броят на безработните се очаква да достигне около 250-300 000 души - приблизително около 8 на сто от заетите, което ще отрази фактическата скрита и непълна заетост в стопанството досега, поддържана за сметка на необоснователното увеличаване на държавните разходи за заплати с 2 милиарда лева в повече в сравнение 1989 година и с високото равнище на държавните дотации. Това вече е един сериозен проблем, който ще засегне много семейства и всички социални слоеве на обществото.

Рязко нарасна броят на пенсионерите. Те са 26 на сто от населението. По този показател страната ни е на едно от първите места в света. Само през м.

юли 1990 година над 600 000 души получиха правото си да се пенсионира при по-ниска възраст и трудов стаж. Големият брой на пенсионерите и предприетите основателни мерки за увеличаване на минималната пенсия, за осъвременяване на пенсиите и тяхното индексирание, а така също и за индексирание на детските надбавки доведе до рязко нарастване около 700 милиона лева. С това на практика се изчерпаха всички резерви в собствените приходи на общественото осигуряване.

Икономическите трудности на държавата и на населението увеличиха значително броя на хората, които се нуждаят от социалното подпомагане и социални грижи. През 1990 г. те са около 1 милион и 800 000 души или близо 20 на сто от населението. Икономическата криза и безработицата ще увеличат този процент до 25 на сто и с това още повече ще затруднят бюджетните разходи за заплата на социално-слабите лица, на старите и самотни хора, на хората с доходи под социалния минимум.

Вътрешният държавен дълг на република България е повече от обезпокояващ.

Прекия държавен дълг по данни на Министерството на финансите и по предварителните разчети възлиза на около 9 милиарда лева.

Гарантираните от държавата дългове (попълване на фонд "Държавно кредитиране") възлизат на около 5 милиарда лева. Погасяването на тези дългове би следвало да стане от сферите на енергетиката, металургията и строителството. Очакваното увеличение на дълга е също подтискащо - над 3,6 милиарда, а само на прекия дълг - на около 3 милиарда лева.

Приходите по републиканския бюджет за миналата година възлизат над 15 милиарда и 200 милиона лева, а на разходите на 18 милиарда и 200 милиона лева. Така за 1990 година се формира около 3 милиарда лева.

Общата стойност на субсидиите, дадени през миналата година, възлиза на 6 милиарда и 300 милиона лева, тоест на около 34,5 на сто от разходите на републиканския бюджет. Ако вътрешният дълг ще достигне около 17,3 млрд. лв., към които следва да се добавят и задълженията на държавния бюджет към Българската външнотърговска банка в размер на 3 млрд. и 700 млн. лв. По данни на Българската външнотърговска банка външният дълг на България в конвертируема валута към 30 ноември миналата година възлиза на 10 млрд. щатски долара, като общата сума на главницата е 10 млрд. и 70 млрд. долара, а на неизплатените лихви - 367 млрд. долара.

На 29 март 1990 г. Българската външнотърговска банка обяви прекратяване на плащанията по обслужването на дълга, след като валутните резерви достигнаха безреценционно ниско равнище - 200 млрд. долара. Мораториумът по-

каза отрицателен ефект върху достъпа не само на Българската външнотърговска банка, но и на други търговски банки до капиталовите пазари и практически рязко съкрати външнотърговския обмен на страната. Спирането на притока на "нови" пари от западните кредитори, разпадането на съвета за икономическа взаимопомощ и кризата в Персийския залив изостриха до крайност платежното състояние на страната.

Такава е накратко пералостната и тежка картина на положението, от което правителството ще търси изход и което е негова изключително неблагоприятна изходна позиция.

По икономическата политика

Основният стремеж на икономическата политика на правителството е да стабилизира икономиката и да създаде правните основи и механизми за необратимост в процеса на икономическата система. Неговите действия произтичат от споразумението на политическите сили, споразумението, договаряно с Международния валутен фонд, и от споразумението за запазване на социалния мир, подписано със синдикатите и работодателите. От тези три споразумения произтичат поредица стъпки, значителна част от които са систематизирани и вече се изпълняват по специален график на Министерския съвет. Всяка една от позициите на този график предвижда програма от мерки в областта на фискалната и паричната политика, пените и доходите, външноеконOMICеската политика, социалната защита и пазара на труда, приватизацията, демонополитизацията на държавния сектор и т.н. Тези програми от мерки се изработват в работни групи на съответните ведомства и от тристранната комисия между правителството, синдикатите и работодателите.

По-важните задачи на правителството през времето на неговия мандат могат да се обособят в следните "пакети" от мерки.

До началото на м. февруари ще бъде завършена програмата на правителството, която ще бъде предоставена на Международния валутен фонд. С нея се преследват две основни цели:

а) възстановяване на равновесието на икономиката чрез драстично съкращаване на вътрешното търсене, т.е. на инвестициите, личните доходи и потреблението;

б) въвеждане на пазарни механизми, съгласувани от необходимите структурни промени в икономиката;

в) нормализиране на външноеконOMICеските отношения и възстановяване на доверието към платежоспособността на страната.

Особените задачи, които следват от програмата за правителството за та-

зи година, са:

- да се спре по-нататъшното спадане на производството, което ще продължи през първата половина на годината и да се създадат предпоставки за нарастването му през второто полугодие;
- след първоначална рязка, по необходима корекция на цените, чрез тяхното едновременно либерализиране бързо да се намали равнището на инфлацията;
- да се съкрати бюджетният дефицит на страната.

Главната особеност на програмата за България, която силно я отличава от аналогични програми в други източноевропейски страни, е, че тя стартира при изключително неблагоприятни външни и вътрешни условия, за което твърде много допринесе пропуснатото през миналата година време. В началото на нашата страна няма да разполага с необходимата външна финансова подкрепа. Поради това, както и поради липсата на валутни резерви, наличието на огромен външен дълг, липсата на нормални външноеконOMICESКИ връзки и прехода към разплащания в свободно конвертируема валута с досегашните ни партньори от Съвета за икономическа взаимопомощ, правителството не може да използва един от най-мощните стабилизационни инструменти - фиксирания валутен курс като начин за "закотвяне" на цените. Това означава, че то трябва да провежда сурова бюджетна политика, да поддържа по-високи лихвени проценти, да ограничава доходите в по-голяма степен, отколкото в други страни, разполагащи с определена външна финансова подкрепа. Едва към средата на второто тримесечие е вероятно да бъде осигурена такава подкрепа от финансови средства на Международния валутен фонд и чрез деблокирането на други потенциални финансови източници като Световната и Европейската банка, различни програми на ЕИО, държавни и частни банкови кредити, за които подписването на споразумението с Международния валутен фонд е символ и сигнал за възстановяване на доверието към България. Във всички случаи това ще зависи от положителната оценка за изпълнението на определени макроекономически показатели, заложиени в програмата.

Посочените изходни условия определят логиката на действията, която правителството вече следва.

Уважаеми госпожи и господа народни представители! Правителството сключи със синдикатите и съюза на работодателите споразумение за запазване на социалния мир, което има изключително значение за успеха на реформата. Установен е механизъм на взаимодействие за решаване по график на основни нейни проблеми, което дава големи шансове за социална стабилност през първото полугодие.

Изборът на ново ръководство на Българската народна банка слага начало на нейната реорганизация, която да я укрепи като авторитетна и независима институция.

Извършват се съществени структурни промени в стопанските министерства и ведомства. Тяхната политика и действия са подчинени на нуждите на реформата.

Реорганизиране на фирмите, като намесата на държавата се изрази в управлението при трансформацията на държавната собственост.

По паричната и финансовата политика, цени и доходи, и социалната сфера

Правителството ще води рестриктивна парична и финансова политика, ограничаваща кредитирането на нерентабилни производства и въздействаща антиинфлационно на икономиката.

Правителството прие постановление за определяне на основния лихвен процент и други лихвени проценти по кредитите и законопроект за уреждане на старите задължения на гражданите и предприятията, които са първи стъпки към нормализиране на парично-кредитния пазар. С това правителството фактически стартира към началото на радикалните промени в смяната на икономическата система. Подготвено е и постановление на Министерския съвет за либерализация на цените и социалната защита на населението.

Предвиждат се успоредно с увеличаването на пазарните цени да се установи нов размер на минималната работна заплата в съотношение 0,7 към социалния минимум, определен на основата на една "потребителска кошница" от около 600 стоки по текущи цени. Ще се въведе система за адаптиране на работната заплата към измененията в издръжката на живота, компенсираща средно около 70 на сто от поскъпването му. До края на м. януари т.г. ще се създаде, а до 1 юни 1991 г. ще се въведе система за регулиране на средствата за работна заплата и ще се премине към договаряне на работната заплата по новите колективни трудови договори. До края на януари т.г. ще се приеме система за компенсиране на пенсията, месечните надбавки за деца, обезщетенията, помощите за временна нетрудоспособност и безработица и социалните помощи в съответствие с поскъпването на живота. В същия срок ще бъде изготвен пакет от документи относно минималната социална защита на населението. Обемът, характерът и срочността на мерките, свързани със социалната защита на населението, са договорени със синдикатите и работодателите. Продължаваме уточняването на всички въпроси, свързани с този пакет от мерки. Работните групи продължават и сега своята дейност. Те са съобразени с преговорите, ко-

ито се водят с Международния валутен фонд.

Ще се предложат изменения в Кодекса на труда и в другите нормативни актове. Ще се ускори работата по организирането на действени институции на пазара на труда и ще се активизира рязко дейността по преквалификацията на част от освободената работна сила. Ще се насърчи сключването на регионални и отраслови споразумения със синдикатите и работодателите за по-безболезнено посрещане на съкращенията в производството и администрацията.

Съвместно със съюзите на работодателите ще се изготви програма за откриване на нови работни места и компенсиране на последиците от съкращенията и безработицата.

Правителството ще представи и се надява Великото Народно събрание приоритетно да приеме до началото на м.февруари държавния бюджет за 1991 г., чиито параметри ще осигуряват провеждането на радикалната реформа.

Мерки във външноикономическата област

През февруари-март правителството ще продължи въвеждането на нормативна уредба за нов валутен режим, който да създаде междубанков валутен пазар и да въведе плаващ валутен курс. Търговските банки ще имат възможност да купуват и продават валута срещу левове. Централната банка ще въведе система за наблюдаване и контрол на валутния пазар.

В същия срок правителството ще уреди правото на предприятията свободно да договарят и закупуват валута от търговските банки за осъществяване вноса на стоки и услуги. Приходите във валута ще се ренатрират в националната банка, но без официално определен размер на валутата, предоставена за изкупуване.

През м.март ще се обявят нови условия за валутните ограничения и контрол, като ограниченията за гражданите и българските туристи ще се намалят.

Правителството постигна търговско споразумение със Съветския съюз. До края на януари ще се изработи конкретен вътрешен механизъм за търговията и планцианията по тези спогодби.

С измененията на Указ N 56 за стопанската дейност и правилника за прилагането се либерализират условията за външноикономическа дейност и за чуждестранно участие в стопанската дейност на страната.

Правителството ще определи окончателно минимален брой на стоките, чийто внос или износ е забранен или ограничен, ще приеме график за елиминиране на експортните квоти и ще въведе нова модерна и ефективна митническа тарифна политика.

Ще се пристъпи към ограничаване на монополите, към децентрализация и либерализация на външнотърговската посредническа дейност.

Правителството ще полага особени грижи за осигуряване на необходимите ресурси от горива и енергия, нужни за нормалното функциониране на икономиката ни и за бита на хората. То вече подписа споразумение със Съветския съюз за доставка на нефт и други суровини в количества над критичната граница. С развитието на пазарната икономика тази грижа постепенно ще отпадне от правителството и ще бъде осъществявана от съответните стопански и търговски организации. Правителството обаче във всички случаи ще има грижата да наблюдава и осигурява минимумите по тези ресурси.

Правителството създаде Междуведомствена комисия за управление на външния дълг и за водене на преговори с международните финансови организации.

През първото тримесечие ще започнат преговорите с Парижкия клуб и с Групата на 24-те и ще продължат преговорите с частните банки-кредитори.

Разработва се програма от мерки за възстановяване на кредитните отношения на България с развитите страни и с експортните кредитни агенции, както и за събиране на вземанията ни от Никарагуа, Ангола, Ирак и други страни, които са ни длъжници.

По някои структурни промени в икономическата система

Задача на правителството е да подготви и внесе във Великото Народно събрание законопроекти, въз основа на които да започне процесът на преобразуване на държавната собственост, насочен към нови структури в икономическата система, включващи всички видове форми на стопанска дейност (частни, кооперативни, държавни и смесени дружества и организации), с тенденция за приоритетно развитие и роля на частната собственост.

През февруари правителството ще приеме и предложи програма за децентрализация, демонополизация и автономизация на стопанската дейност в държавния сектор. Специално ще се уреди статутът на държавните фирми и формите на тяхната дейност. Ще се въведе съответна система на договаряне със стопанските ръководители, за чието стабилизиране правителството ще вземе необходимите мерки. Последващо уреждане положението на държавните фирми ще улесни процеса на приватизация и ще предотврати злоупотребата с държавно имущество.

Указ N 56 за стопанска дейност, правилникът за прилагането му и наредбата за търговете, приета от Министерския съвет, създават широки възмож-

ности за приватизация във всички стопански сфери още на сегашния етап. До края на януари правителството ще внесе във Великото Народно събрание законопроект за Агенция по приватизацията, а през февруари - законопроект за приватизацията. Това ще даде възможност за изработване до края на м.март на програма за изкупуване и арендуване на собствеността за по-големите обекти и за по-дълъг период.

До средата на април правителството възнамерява да изработи програма за предаване на част от общонационалните имоти на органите на местното самоуправление - общините, на нови институти за обществено осигуряване и други фондове, респективно сдружения от общонационален интерес, които ще станат едни от крушите институции на собствеността в бъдещата пазарна икономика.

До средата на м.февруари ще внесем във Великото Народно събрание законопроект за чуждестранните инвестиции, който ще осигури необходимите условия за привличане на чужди капиталы у нас.

Правителството ще направи всичко възможно през своя мандат да бъдат създадени и основните институции на пазарната икономика у нас. Във Великото Народно събрание ще бъдат внесени проекти за Търговски закон, Закон за националната банка, Закон за банковото и кредитното дело, за изменения на Кодекса на труда, в Закона за уреждане на колективните трудови спорове и пр. Ще бъдат създадени институциите на пазара на труда, сметна налата, стокова и фондова борса, данъчна система и т.п.

В сферата на земеделието

Правителството ще направи всичко, което е длъжно, и което зависи от него, за бързото прилагане на закона за земята (чието приемане народът очаква с нетърпение) и за възстановяване правото на собственост на опези, което то фактически е отнело. Ще съдействува за създаване на банки за развитие, кредитирани земеделието и животновъдството, за осигуряване на машини за обработване на земята, за набавяне на семена за засяване и племенни раси добитък. Ще насърчава всякакъв ефикасен начин за обработване на земята чрез всички възможни форми: Частна инициатива, фирмено обработване, земеделски кооперации, банкови формации, смесени форми и т.п. Ще предложи стимулираща кредитна и данъчна политика. Ще насърчава създаването на всякакви институции, формации и научно-практически институти, които ще имат за цел подпомагане развитието на селското стопанство. Ще съдействува чрез общините и други държавни институции за бързо разпределяне на земята между

собствениците и ще ги улесни при необходимост за доказване правото им на собственост чрез предоставяне на разположение на земячните и данъчните регистри на данъчните управления и общините (доколкото са запазени), протоколи за внасяне на земята в ТКЗС и, особено важно, като се осигури ползването на документите, съхранявани от потариалните служби при съдилищата при евентуални спорове.

Правителството си дава сметка, че тук става дума не само за това, кой трябва да бъде собственик на земята и как ще докаже той правата си, а по същество - и за една аграрна реформа с всички произтичащи от нея последици. То е готово да изработи, предложи и направи дължимото за изработването и приемането на правния ред, въз основа на който тя трябва да бъде проведена, и докато има възможност в своя мандат да поеме управлението и да постави началото на осъществяването ѝ.

В сферата на отбраната

Правителството отделя и ще отделя специално внимание на средствата за поддържането и изграждането на Българската армия като надпартийна общодържавна структура, за да бъде тя винаги в състояние да защити териториалната цялост и националния суверенитет на страната и да служи като стабилизиращ фактор на обновителните процеси в България. Ще се проучат социалните проблеми на военнослужещите от Българската армия и ще се изготви програма за рехабилитацията им. Важно място в тази насока ще заема обсъждането и приемането на законите за отбраната и Въоръжените сили.

В сферата на здравеопазването политиката на правителството ще се изрази в полагането на непрекъснати грижи за осигуряване на най-неотложните медикаменти, детски храни, медицински уреди и пособия, хранителни продукти, санитарни материали и др., свързани със здравеопазването и нормалното функциониране на болничните заведения, както и за онези стари болни и немощни хора, които са поставени под режим на социални грижи. Правителството организира получаването и получава значителна по своя обем хуманитарна помощ. Волят се преговори за бързо доставяне на необходими животоспасяващи лекарства и пособия. Отпуснати са средствата за тях и някои вече са доволни. С оглед на особеното състояние в тази сфера правителството ще я наблюдава непрекъснато и ще взема мерки за рехабилитация на неотложни нужди. Ще продължи реформата в системата на здравеопазването и подготовката за въвеждане от 1992 г. на система за здравно осигуряване.

В сферата на образованието, науката и културата

Независимо от тежкото икономическо и финансово положение, в което се намира страната, правителството ще полага необходимите грижи и ще отдели съответните средства за образованието, науката и културата. Ще продължи процесът на пълно освобождаване от идеологизирането им и в своята дейност и развитие те ще се опират на националните традиции и на най-добрите постижения в духовната област. Ще се положат усилия за извеждане на образованието като стратегическа задача при прехода и изграждането на новото демократично общество.

Успоредно с грижата за разграждане на остарялата нормативна база на образованието изпълнителната власт ще се стреми към последователно прилагане на принципите за демократизиране и хуманизиране на образованието, за защита правата на децата, за държавна закрила на социално слабите ученици, за промяна на обществената оценка и издигане престижа на учителския труд в България. Подготвени са проекти за промени в структурата на Министерството на науката и висшето образование, които предвиждат пълно освобождаване на дейността и проявите в тези сфери от опекуство, политизиране и даване на възможност за издигане на високо професионално равнище дейността на културните институции, за модерна организация на науката и образованието, отговарящи на европейските стандарти. Особени акценти се поставят върху осигуряването на широки възможности за водещите личности и институции.

Правителството посочва задачите си в условията на тежка криза и в

Областта на околната среда

Лошото ѝ състояние се отразява зле и върху стопанското развитие на страната и е източник за сериозно социално напрежение. Необходим е нов закон за опазване на околната среда и широко използване на екологични експертизи при всички стопански дейности.

Ще се предприемат спешни мерки за ликвидиране на неблагоприятия екологичен състояние на особено застрашените райони в страната, ще се въведе строг контрол върху защитените природни обекти.

Ще започне разработването на правила за екологосъобразно ползване на природните ресурси, ще се засили превантивната, а не санкционираща функция на Министерството на околната среда, ще се повишава ролята на общинните и регионалните органи на властта по опазване на околната среда.

Налага се да се изгради национална система за наблюдение и контрол, ка-

то редовно се информира обществеността за състоянието на околната среда. Да се води политика за активно участие на обществеността, екологичните движения и организации при решаване на въпросите за опазването на околната среда.

Активното международно сътрудничество е условие за интеграция с европейската общественост в областта на опазването на околната среда.

Правителството отделя

Особено внимание на работата си със синдикатите и съюзите на работодателите

Както вече се отбеляза, то подписа тристранно споразумение с тях за запазване на социалния мир. Това споразумение дава неподозирани възможности за предотвратяване и решаване на всякакви социални конфликти, за осъществяване на съвместни програми, за постигане на общи решения. Синдикатите с разбиране за историческото и съдбоносното значение на мерките, които правителството трябва да вземе при сегашната обстановка, поеха решително и с пълно съзнание за отговорност своя дял при изработването на програмата за излизане от това тежко положение. Те участвуват изключително активно в подготовката на програмата за социална компенсация на населението, свързана с някои непопулярни мерки, като повишаването на основния и другите лихвени проценти, повишаването на цените и нормализирането на пазарната обстановка. Техни специалисти са включени в общите комисии, които разработват отделни въпроси и раздели от тази програма. Въз основа на споразумението предстоят следващи преговори и постигане на отделни нови споразумения с представители на синдикатите и работодателите, целящи в рамките на обявения 200-дневен социален мир да се улесни осъществяването на програмата на правителството за излизане от тежката икономическа криза. Правителството държи и ще държи синдикатите и работодателите непрекъснато в течение на своята дейност и на въпросите, които ще разглежда и решава, и особено на онези от тях, които са свързани с техните интереси. Ще създадем и ще поддържаме оптимистично социално партньорство. Синдикатите и работодателите са определили свои представители във връзка и работа с правителство.

Уважаеми госпожи и господа народни представители!

Задачите, които стоят пред правителството на Република България, основните от които са изложени в тази декларация, произтичат от споразумението между политическите сили, представени в парламента, от споразумението за запазване на социалния мир и от Конституцията на Република България. Те са

задачи на времето - на дневния и на утрешния ден. Те не са плод на самодейност, на политическа амбиция или неориентираност. Приемайки да съставим правителството, изхождахме от консенсуса между парламентарните политически сили по тези задачи.

Давам си сметка за трудностите, с които ще се сблъскаме при тяхното изпълнение, особено като имам предвид условията на драматичната криза, в която се намираме. Но това е програма за спасяване на народа и държавата, програма за оцеляване, програма на надеждата.

В модерната история на културното човечество нито един народ, нито една държава не са изчезнали от лицето на тази колеблива планета за това, че са изпаднали в подобна или по-тежка криза. Но много народи и държави са изнемогвали и са впадали години наред жалко съществуване, нemoжейки да се измъкнат от нея.

Нашият народ няма лична историческа вина за това, че след края на втората световна война великите сили му отредиха жребия да живее, работи и съществува при една система, която не можа да му осигури условия за най-добро развитие и живот. Онези, които получиха жребия да живеят и да се развиват при друга система и при други условия, включително и победените, и разгромнените, отидоха далече напред.

Мисля, че ние имаме правствено и историческо основание да се падаваме, че тези народи ще ни помогнат сега, когато имаме най-голяма нужда и когато те имат материалната възможност да сторят това.

И независимо от всичко голямата надежда на правителството, а искам да вярвам, и вашата, е в това, че народът ще ни разбере, ще ни повярва и ще ни подкрепи. Ще приеме програмата ни, в която има наистина тежки за него постановки като своя. Защото това наистина е програма не за мен, не за правителството и за парламентарните политически сили. Това е програма за него, за народа!

Затова вярваме, че той ще бъде с нас в тази трудна и решаваща битка за оцеляване и за осигуряване на един по-добър, по-достоеен и по-щастлив живот.
(Ръкопляскация)

Благодаря ви за вниманието, уважаеми дами и господа народни представители!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодарност на министър-председателя и от името на Бюрото за изложението, което той направи. Токущо се получи техническото съобщение, че правителството е представило тази програма в достатъчен брой екземпляри, за да бъдат те раздалени на народните представители. Във връзка с това ние трябва да приемем как трябва да

пристъпим към обсъждането на тази декларация, кога и в края на краищата до каква степен.

Напомням още, че във връзка с едно решение, взето преди месец и повече от самото Велико Народно събрание, би следвало отделните ведомствени ръководители, отделните министри да се представят със своите по-конкретни възгледи в рамките на тази обща декларация пред съответните парламентарни комисии.

Народните представители и правителството трябва да знаят, че ръководствата на тези комисии са готови за това. Те след малко ще представят своите предложения за такива заседания, вероятно съгласувано и със съответните министри, за да може да се реализира тази воля на Великото Народно събрание, гласувана от днес.

След тези обяснения може би ще бъде целесъобразно сега, в този момент, ако има да се направят някакви много общи само заявления, да се поставят някакви въпроси, без това да се превръща в специална дискусия, и тогава да решим заедно може би, това предложение ще направя, кога да се обсъди тази декларация, след като министрите бъдат изслушани в съответните комисии.

Така може би трябва да разсъждаваме. Тогава едно процедурно предложение. Има ли възражения срещу тези разсъждения, които се правят? Няма.

Да гласуваме по принципи дебатите по декларацията да се развиват епентуално в пленарната зала, след като получим текста и постоянните комисии изслушат съответните министри. Аз не зная, ако това се разположи добре във времето, дали няма да значи, че дебатите тук биха могли да се развиват в началото на идната седмица. Това е реално, не го виждавам, ще се произнесете вие. Утре е четвъртък, петък, понеделник, вторник съответните парламентарни комисии ще направят своите срещи с министри. И тогава на пленарното заседание в сряда след проучване и след занимание в отделните групи, ще има възможност за една по-организирана дискусия.

Това е предложението, което се прави от Бюрото, с допълнението евентуално въз основа на постъпили вече две искания сега да се поставят само някои отделни въпроси или да се направят принципи заявления.

По това предложение на Бюрото, господа, кой иска думата?

Господин Виденов.

ЖАН ВИДЕНОВ: Уважаеми членове на Бюрото, уважаеми народни представители! По поръчение на парламентарната група на БСП изразявам най-голямото задоволство от факта, че вниманието на Великото Народно събрание е представена декларация от председателя на Министерския съвет от името на правителството. Считаме, че това е един мащабен, всеобхватен по своя характер

програмен документ, който заслужава сериозен анализ и изисква задълбочена дискусия във всички органи на Великото Народно събрание.

По него Великото Народно събрание ще трябва да вземе общо принципино отношение. Но още отсега е видно, че по някои въпроси, например промените в държавните структури, местните органи на власт, системата на Министерството на вътрешните работи, паричната и финансовата политика, приватизацията, аграрната реформа, това не изключва необходимостта от конкретно, диференцирано отношение на Великото Народно събрание на базата на специализирана дискусия.

Очевидно е също така, че в единство с програмната декларация следва да се обсъждат и вижданията на правителството за структурата на органите на централната изпълнителна власт, която е от изключителната компетенция на Великото Народно събрание.

Във връзка с това, от името на парламентарната група на Българската социалистическа партия предлагам да бъде подкрепено становището, изказано от г-н Гиньо Ганев, текстът на декларацията да бъде раздаден още днес. Утре сутринта да започнат дискусиите в постоянните комисии, с участието на министрите, а на пленарното заседание още вдругиден, в петък, да започнем сериозните парламентарни дебати по декларацията на правителството, което може би няма да успеем да изчерпим за един следобед.

Моля това да се счита за формално предложение на парламентарната група на Българската социалистическа партия.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви, г-н Виденов. Госпожа Маринова има думата.

КЛАРА МАРИНОВА: Благодаря ви, уважаемо председателство. Уважаеми колеги народни представители! Разбираем е големият подчертан интерес, бих казала, дори на моменти нетърпение, с което очаквахме днешната програмна декларация на правителството. Повече от обяснимо е защо. В нея са изложени основните насоки за бъдещата дейност на сегашното правителство.

Подкрепяйки идеята, която току-що прозвуча относно бъдещето обсъждане си позволявам да предложа конкретно за днешния ред утре да поставим един справедлив и логичен акцент основно върху две теми, които твърде много вълнуват българските граждани през последните няколко дни. Затова се убедихме и при нашите срещи като народни представители с избирателите и от многобройните телеграми, писма и телефонни разговори. Какво имам предвид?

Първата тема, това е либерализацията на цените. Вече вълнува днес от пресата успяхме да узнаем за размера на някои от тях. Разбираме и подкрепя-

ме правителството в неговото желание и стремеж да започнем незабавно с радикалните икономически реформи. Но от името на парламентарната група на Българската социалистическа партия си позволявам да предложа утре да бъде отговорено на нашия интерес за конкретните мерки и гаранции за социалната защита на населението.

И втората тема, имам предвид приетото постановление от правителството за увеличаване на лихвите по депозитите, влоговете и основния лихвен процент по кредитите, по-специално в частта за увеличаването на лихвите по заварените кредити, получени от населението преди всичко от Държавна спестовна каса.

Позволете ми съвсем кратка аргументация и конкретизация защо. Отново казвам по принципи сестанното правителство в неговия стремеж да започне незабавно икономическата реформа и споразумението на политическите сили от 3 януари 1991г.

Но парламентарната група на Българската социалистическа партия има намерение да получи по-задълбочен, по-обширен и актуализиран коментар, вероятно от министъра на финансите, относно съдържанието и в крайна сметка лимитите на тези икономически мерки.

Освен това, по-конкретна информация за гаранциите за т.нар. социално слаби слоеве в България, в резултат на тези икономически мерки.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Говорителят на Съюза на демократичните сили г-н Александър Йорданов.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председателстващ, дами и господа, уважаеми членове на правителството! Парламентарният съюз на демократичните сили подкрепя напълно направеното от Бюрото предложение.

Разсъжденията, както казва често г-н Ганев, и предложенията, т.е. дебати по декларацията на правителството, да се проведат в сряда.

Също така ние подкрепяме напълно идеята уважаемите господа министри да се срещнат със съответните комисии и в един сериозен разговор да изяснят отделни становища и позиции.

Същевременно обаче искаме да обърнем внимание на народните представители - участници в тези комисии, че наистина изключително важни са проблемите на правителството и вижданията на правителството, но също така и далеч по-важни са законите, които ние трябва да гласуваме.

Ето защо трябва да се постигне такъв работен график на комисиите, при което разсъжденията и обсъжданията по въпроса за програмната декларация

да не пречат на работата по законите в комисиите.

Що се отнася до въпроса като цяло за програмната декларация пряма съмнение, че тази декларация има силен икономически, силен социален и не толкова силен евентуален политически ефект. И като Съюз на демократичните сили искаме да обърнем внимание на останалите политически сили, представени във Великото Народно събрание, да съсредоточат своето внимание главно върху икономическите и социалните аспекти на програмната декларация, за да не може някой недобросъвестен политик да използва икономическите и социалните затруднения на нашата страна за политическа пропаганда, нещо за което всички сме съгласни. *(Ръкоплескания и смях в залата)*

Така че, приемайки напълно предложението на Бюрото на Великото Народно събрание, идеята дебатите да се разгърнат в сряда, ние същевременно предлагаме съсредоточаване върху икономическите и социалните аспекти на тази правителствена декларация и слагане на кръст на онитите тя да бъде използвана за политически цели.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Кирчева от името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз.

ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Уважаеми госпожи и господа народни представители! Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз намира за разумно и подкрепя предложението на Бюрото на Великото Народно събрание. В сряда, в следващата седмица, в началото на парламентарната ни дейност биха могли да се развият дебатите по този важен документ - програмната декларация на правителството. Ние ви обещаваме, че дотогава ще бъдем готови.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви.

АТАНАС ГАНЕВ *(от място):* Имам въпрос към правителството.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ако е за въпрос към правителството, г-н Ганев, нека да почакаме да гласуваме процедурата. Въпроси ще има днес.

Има думата г-н Люtfиев.

ЮНАЛ ЛЮTFИЕВ: Уважаеми председателстващ, уважаеми колеги! Изслушахме декларацията на правителството - един сериозен програмен документ, който засяга всички сфери на нашия живот: вътрешна политика, външна политика, икономика.

Явно е, че този документ трябва да бъде обстойно прегледан и обсъден както в постоянните комиси на Народното събрание, така и по парламентарни групи. Но аз предлагам, ако има колеги народни представители, които могат

онче днес да направят някои свои конкретни ремарки и предложения, да им се даде тази възможност.

Иначе, от името на парламентарната група на Движението за права и свободи настояваме обсъждането на тази декларация да започне час по-скоро, т.е. в началото на следващата парламентарна седмица.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря, г-н Лютфиев. Имате думата.

ЕМИЛ ФИЛИПОВ: Господин председател, уважаеми народни представители! Бих помолил в сряда, ако е възможно, правителството да докладва основно своята крайна позиция и предложение по съдбата на Министерството на строителството, архитектурата и благоустройството. Известно е, че по него имаше дебати в Министерския съвет и би трябвало, щом има дебати, този въпрос да се внесе в пленума.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. И това ще бъде включено, г-н Попов, в общите дебати. Заповядайте, моля ви само по този въпрос. След малко ще имате думата за въпроси и становища.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Дамн и господа, ние приемаме една декларация, която ще трябва да ни извежда от националната гибел - икономическа и политическа, в която се намираме. Но ние не можем да приемем дискусия по тази декларация, която ни представя само програма, без да знаем вината и причината, които ни докараха до туй положение.

Следователно, ние имаме избрана комисия, която е избрана преди не по-малко от три месеца и предполагам, че тя работи нормално. Тази комисия трябва да излезе с нейните констатации. И тогава да започнем дискусията.

Така че предлагам да се започне дискусията след отчета и доклада на тази комисия.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата г-жа Константинова.

ЕЛКА КОНСТАНТИНОВА: Уважаеми господин председателю, уважаеми народни представители! Тъй като има опасност наистина да не завършим нашата пай-важна задача, за която сме дошли в това Велико Народно събрание - да изготвим законите, смятам, че предложението да разговаряме в комисии-те със съответните министри е извънредно подходящо и мисля, че именно в тези наши срещи с министрите трябва да се развият и дебатите по програмата и по законодателната работа. А тук, на пленарните заседания, да не забра-

вим, че трябва бързо, експедитивно да действаме и да приемаме законите. Нови дебати, нови дискусии на пленарните заседания означава отдалечаване на възможността да приемем законите.

Ние не бива да забравяме, че вече сме решили да разпуснем това Велико Народно събрание. (*Бурен протест от залата*) След като ще има избори значи ще го разпуснем. (*Протести от залата*) А какво означава това? Че ние нямаме право, нямаме морално право да го разпуснем, преди да сме изработили тези закони. За какви дебати отново става дума? Едни дебати, които могат да продължат цели дни и да ги липнат от това ценно време, което е много кратко и с което разполагаме.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: За един момент, г-н Янков. Госпожа Поптодорова ще говори преди вас, защото аз мислех, че вие искате думата за изложението, което след малко ще има реда си. По-добре това.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Благодаря ви. Уважаеми господин министър-председател, уважаеми членове на кабинета! Бях си наумила тези няколко общи думи да кажа след като бъде приключено разискването по програмата, но тъй като виждам, че вече се спори дали да има токова или не, ще кажа тези няколко думи сега.

Мисля си, че с много възражения, с много неудоволствие, или с по-малко, вече всички ние, цялата нация, сме изправени пред неотменимия и необходим факт на икономическата реформа. И си мисля, че тук правственият дълг и право на кабинета, оглавяван от вас, господин министър-председател, е да подготви нацията за това бъдеще, което по деп днешен е за нас само информация на хартия, разсъждения на хартия, но ние все още не знаем какво ще означава това като делничен живот.

По мое убеждение една дискусия по елементи на онова, което представлява програмата, ще бъде най-малко еднн, ако не паръчник, то поне указател за нацията. А тя трябва да бъде готова за едни нелеки идни дни.

Ние, големите хора, възрастните хора бихме могли да приемем лишенията, пак казвам драговолно или по-малко драговолно, но един родител трудно би приел лишения за децата си. А такива очевидно ще има.

Затова аз считам, че не бихме могли да оставим подобни жизнени въпроси да се обсъждат при закрити врата, извън участието или наблюдението, или най-малкото слуховото възприятие на нацията.

Нека не забравяме, че една много тежка задача на сегашното правителство е да направи гражданите на тази страна, ако не свои съмишленици, което е много трудно, то поне хора, които в някаква степен подкрепят и разбират не-

обходимостта от тази реформа. А за да ги направим такива, то ние трябва да уважим тяхното лично достойнство като граждани на тази страна, които вече в една нова, демократична система имат правото, ако не да участват пряко, поради схемата на взимане на решения, то поне да бъдат навременно осведомявани и информирани за решенията, които се взимат.

И моята препоръка към вас, господин министър-председател, щеше да бъде следната - нека стане така, щото всички ваши бъдещи решения бъдат не само прокламирани широко, но и мотивирани. Странно важно нещо е аргументацията и мотивацията, пак казвам, за спечелване на поддръжка. И този ваш пресептър, който беше неотдавна създаден, би могъл да върши една много полезна работа в този смисъл с помощта на експерти.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега ви моля да завършим процедурния въпрос. Господин Жан Виденов отново поиска думата от името на парламентарната група на БСП, за да се оформи предложението.

ЖАН ВИДЕНОВ: Уважаеми колеги! Тъй като от името на парламентарната група на Българската социалистическа партия внесох предложение по процедурата, различно от предложеното от председателстващия днешното заседание г-н Гиньо Ганев, моля да изслушате становището на парламентарната ни група, след като изслушахте становището на другите парламентарни фракции.

Не бихме искали да поставяме в затруднено предложение Бюрото на Великото Народно събрание, неговите постоянни комисии, парламентарните групи или колегите парламентаристи, падайки един ускорен график за запознаване с програмната декларация, което безусловно, би предизвикало някои затруднения. Не бихме искали, разбира се, да създаваме проблеми и на правителството, нарушавайки преценения и възприет от него график за защита на своята декларация пред Великото Народно събрание, стига разбира се, кабинетът да е съгласен с известно отлагане на дискусията по този въпрос.

ГЕОРГИ БАЕВ (от място): Кажете нещо! Стига приказки!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: *(Звъни)* Моля ви! Тишина! Господин Виденов, продължете и ви моля да кажете предложението си.

ЖАН ВИДЕНОВ: Във връзка с това ние бихме се съгласили с предложението на г-н Гиньо Ганев и на парламентарните групи да бъдат заночнати дискусиите в сряда - първият работен ден на парламента през следващата седмица, при условие, че днешният ден, утрешният ден, а може би и петък ще бъдат използвани за задаване на някои въпроси и изразяване на някои становища, занесени в декларацията на правителството, така щото членовете на кабинета

да могат през съботния, неделния ден, понеделника, да пороботят допълнително, да дадат на Великото Народно събрание допълнителна информация, за да може дискусиата да протече в духа на конструктивизма, насочена към социалната, икономическата страна на платформата и освободена от политиканство.

Това е нашето предложение. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Янко Янков, имате думата по процедурния въпрос.

ЯНКО ЯНКОВ: Най-напред искам да изразя своя протест за това, че вече няколко пъти не ми се дава възможността да взема думата по този процедурен въпрос. Моето становище е следното: Ако ние твърдим, че едва днес сме научили каква е програмната стратегия на правителството, това означава, че не ни е мястото тук, в тази зала. *(Частични ръкопляскания от страна на СДС)* Ние сме научили програмната стратегия на правителството още откакто то възникна и аз имах намерението да се изкажа по тази предварително проумяна от мен стратегия на правителството още миналата седмица, но на мен ми беше казано, че това ще бъде едва след програмната декларация на правителството. След като чух програмната декларация на правителството, аз виждам една стратегия, каквато виждах и по-рано. И трябва да ви кажа, че аз имам съвсем друго виждане за стратегията и имах намерението да подложа това друго виждане за стратегията още миналата седмица, но не ми беше позволено и заявявам сега, че аз имам възможността сега, в този момент да предложа друго виждане за стратегията на правителството. Моля за ването гласуване да ми бъде дадена тази възможност още днес да започнем разискване на стратегията на правителството. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Савов поиска думата. Нека процедурата да не изяде съществото на проблема.

СТЕФАН САВОВ: По дълбоко убеждение подкрепям това, което се предложи от Бюрото. Смятам, че ние трябва след като се запознаем с програмата, която ще ни бъде разлагана, да я разгледаме в комисиите. В комисиите да присъствуват министрите. Мисля, че до сряда ще има достатъчно време да си спомним какви задължения сме взели по споразумението, подписано от политическите сили и да решим дали най-после сме решили да стартираме прочутата наша стопанска програма за спасението на България.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Кукуров, имате думата по процедурен въпрос и след това преминаваме към гласуване.

ЙОРДАН КУКУРОВ: Аз съм развълнуван, изпитвам особен вид трепет и негодувание от самите нас, Великото Народно събрание, и от целия народ, който е изпаднал в едно изключително тежко положение.

Изложи се една програма от правителството, гледана с един по-далечен поглед. Едно правителство, което може да осъществи за една, за две, за три години всичко това. А това правителство не е ли временно, не се ли поставя въпрос за избори през м. април и май? Не е ли изразнена държавната хазна до дъно? Не е ли в изключително тежко положение българският народ? Не стават ли в 2 часа през нощта, и то 5 нощи за по 200 грама масло или за едно бурканче мляко? *(Оживление в залата)* При това положение, аз поставям въпрос: може ли 5 зърна да ги въртим на воленичния камък 5 дни, за да излязат 5 чувала брашно? Не е ли необходимо след като ни запознаха с програмата, ние да се запознаем с някои детайли и само по най-болните въпроси да се произнесем - това е как да се прехрани народът ни, как да се справим с тези високи лихвени проценти, с тази галюнирана инфлация и след това от всяка една парламентарна група да излязат с декларации по най-болните проблеми, а да продължим изготвянето на законите. Питам ви аз - ако седнем три седмици да разглеждаме програмата на правителството, а може и един месец...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Кукуров, все пак, много ви моля, направете си предложението!

ЙОРДАН КУКУРОВ: Аз предлагам... Хайде, да оставим закона за аграрната реформа, което единствено може да бъде полезно за българския народ... Затова предлагам без тези удължени срокове, след като се запознахме и писмено се запознаем, след като получим обяснение по една декларация от една-две страни, с четири-пет души оратори и да не се занимаваме с тази дълга програма, което ще бъде абсолютно безполезно за българския народ.

Българският народ не желае повече приказки от нас! *(Частични ръкопляскация от страна на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И така, формулирам предложението.

Първо, днес да се задават само въпроси и да се вземат кратко принципили становища (ако има такива подготвени);

Второ, от утре по програма, която след малко ще съобщя, в комисии - срещи със съответните министри. Още днес ще се раздаде писменият текст на декларацията. В сряда - общите дебати. Начин, по който те ще се развият, ще обсъдим тогава. Гласувайте това предложение, господа. Предложението е общите дебати да са в сряда. От утре - по комисии. Сега - само заявления: едно, две или три.

ПЕТЪР МАРКОВ *(от място):* Заявленията да са в писмен вид и не сега.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Може. Благодаря ви. Улесняват Бюрото. Гласувайте, господа.

И така, това предложение се приема. 251 народни представители го подкрепят, 14 са против и 14 се въздържат.

Продължаваме още малко преди почивката.

В Бюрото са постъпили две искания. Народният представител Янко Янков има думата да изложи кратко становище по декларацията. Господин Григор Шишков поиска думата да зададе въпрос.

Господин Атанас Ганев - също. Заповядайте, господин Янков, а дотогава да чуете съобщенията:

Комисията по науката и образованието ще заседава утре, 11 часа, в зала 407 с участието на министрите Фотев и Матеев.

Утре от 10 ч. Законодателната комисия кани господин министър Пенчо Пенев.

Комисията по труда и социалната защита на 29 януари, това вероятно е понеделник, 10, ч., кани се министър Емилия Масларова. Другите съобщения след това.

Имате думата г-н Янков. Типична в залата.

ЯНКО ЯНКОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Първите стъпки на правителството на г-н Димитър Попов показват недвусмислено намерението му да пристъпи към необходимите и неоправдано протакани фундаментални социално-икономически промени без програма или с до този момент неизвестна и неопределена програма. Само този факт е достатъчен да покаже, че правителството пренебрегва основното и неотменимото условие за нормален преход план-пазар, националното съгласие по програмата за прехода. Трудно е да се приеме твърдението на министъра на финансите г-н Иван Костов, че безусловното приемане на програмата на Международния валутен фонд е имало само една алтернатива - разпадането на българската държава.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩИЙ Г-Н ГАНЕВ: Моля ви, за повече внимание, господа. Седнете по местата си, ви моля.

ЯНКО ЯНКОВ: При такава постановка националното съгласие се заменя с принуда и диктат, каквито е трудно да се допусне, че са в инструментариума на такава авторитетна институция, каквато е безспорно Международният валутен фонд, народните представители имат в ръцете си проекта за икономически растеж и преход към пазарна икономика в България, разработен от екипа на Ричард Райн и Роналд Ът. Програмата "Райн-Ът" е преди всичко една стратегическа програма с хоризонт на перспективата най-малко 40-50 години, стартираща с прехода план-пазар, който се предвиждаше да приключи в основни линии до края на 1991 г., ако беше влязла в действие през октомври 1990 г.

Програмата предвижда при известни взаимноизгодни условия привличането на чуждестранни капитални от различни институции, в това число и от Международния валутен фонд. Да припомним, че имената на г-н Иван Костов и на г-н Иван Пушкарров са в списъка на българските съавтори на програмата Ран-Ът, което ще рече, че те са имали възможност да повлияят на тази програма още в процеса на изготвянето ѝ. Да припомним и това, че блокът за национално обновление предложи конкурсно начало за българското допълнение към програмата "Ран-Ът", засягащо именно модела за прехода план-пазар, като обяви, че застава зад програмата на движението граждани за стабилна икономика. Какво мотивира отказа на министрите Иван Костов и Иван Пушкарров от стратегическата програма Ран-Ът, чиито качества могат да се оспорят, както и решенията им да се ангажират с една абсурдна идея. Те самите най-добре знаят, че уникалният преход не може да се извърши без да се основава върху стратегия, но палатат вижданията си на пълната пания, нещо, което е далеч над прерогативите им. Блокът за национално обновление отхвърля категорично тази идея с убеждението, че съществува по-приемливо и по-благоприятно за страната ни решение. Блокът за национално обновление се обръща към депутатите и към българските граждани с призива да не се допуснат на никаква цена каквито и да било реформи в икономиката, ако те не са включени в една предварително получила одобрението на преобладаващата част от народа програма, базирана на ясна стратегия за развитието на страната през следващите десетилетия.

Блокът призовава всеки да осъзнае отговорността, че днес се решава съдбата не само на сегашното, но и на бъдещите поколения. Блокът за национално обновление застава твърдо зад програмата "Ран-Ът", защото тя се гради върху принципите: пълна свобода, неприкосновеност и гарантираност на частната собственост; възможно най-бързо елиминиране на държавата от собствеността; всеобхватна и възможно най-бърза приватизация на всички дейности; пълно предимство на предприемачеството с изключване на каквото и да било и в каквато и да било форма егалитаризъм още в самия старт на прехода; недопустимост да се преследват политически цели с икономически средства; пълно и безусловно възстановяване на правата на бивните собственици и на последниците им; пълно предимство на личността и на доказаните индивидуални качества при заемането на постове в държавната йерархия и изключване на каквото и да било влияние на партийна, религиозна, етническа и друга принадлежност; признаване на ролята на социалното партньорство, особено в преходния период и постепенно снижаване на нивото на социалните противоречия чрез утвърждаване на мениджерската институция, при която доминиранта

роля имат онези, които управляват собствеността, а не притежателите им. Укрепване на доверието към реприватизацията и пазарния преход чрез ликвидиране на по-нататъшно недопускане на посегателство върху националния наследствен фонд от лица, облагодетелствувани от положението си в досегашната тоталитарно-командна система. Пълна и всеобхватна отвореност към външния свят и външна насоченост на икономиката; свободно движение на капиталите и създаване на благоприятна обстановка за чуждестранните инвеститори. Парична реформа, гарантираща разумно възможните спестявания и конвертируемост на лева при свободно движение на чуждестранните валути; данъчна реформа, акцентираща върху стимулите на производството, т. е. увеличаване на бюджетната маса да е резултат от ръста на производството, а не на данъчното облагане, което трябва да е възможно най-ниското. Социална осигуреност на нетрудоспособните и осигуряване на работни места на всички трудоспособни, като се акцентира върху факторите, осигуряващи натрупването на фондовете за социалното осигуряване: Силна децентрализация на бюджета, съпроводена от увеличаване на автономията и местното управление и задължително балансиране на бюджета на национално равнище. Деполитизиране на изборите за местни органи на управление и издигане ролята на местното законодателство. Приватизирането на фондовете, създадени от периода на одържавяването да се извърши с предимство за тези, които са ги създавали, възпроизвеждали - работници, селяни и интелигенция.

Тези припипни, както и целите и начините на изразяване и интерпретиране на програмата "Ран-Ът" я правят необичайна и несъвместима с тоталитарните представи за програма и по-конкретно: Програмата "Ран-Ът" е преди всичко програма за свободни хора, разработена от свободни хора.

Моля, господине. Какво има?

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Какво ми говорите за "Ран"? Дай си твоего предложение. Ние сме запознати с нея.

ЯНКО ЯНКОВ: Именно. Давам това. Ако вие имате друго становище, слажете и го кажете. Аз мисля, че досега рядко съм се изказвал и съм давал възможност, включително и вие и съм ви слушал с удоволствие, господине, призовавам ви да изслушате. Ако не искате да слушате, това си е ваш проблем, не ме прекъсвайте!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля ви, г-н Янков, продължавайте.

ЯНКО ЯНКОВ: Програмата "Ран-Ът" не само, че не дава готови рецепти или решения, но и в силността си ги изключва, тъй като при свободната система коренят на успеха е в предприемчивия дух на личността, освободена от

всякакви рамки и ограничения. Тя е един перфектен израз на световния опит и на българската действителност, пречупени през призмата на една глобална стратегия, завладяваща все повече умовете на цивилизования свят. Но изборът на решение се предоставя на нас, които единствено имаме правото да решим собствената си съдба и тази на потомците си. В продължение на 45 години друг решаване съдбата ни. И ако тази трагична зависимост се е превърнала в атрибут на нацията ни, то не ни остава нищо друго освен да признаем, че нацията ни няма право на самостоятелно и независимо съществуване. Именно в този смисъл програмата "Ран-Ът" има исторически важно значение за бъдещето на българската нация. Пратениците на парода във Великото Народно събрание са длъжни да осъзнаят тази трагична истина и да изпълнят своя дълг. Програмата "Ран-Ът" е българска програма, разработена от американски експерти, а не американска програма служеща на интересите на Съединените щати или на определена социална група от американското общество, както се опитват да внушават някои заинтересувани сили, разчитайки на инерцията на тоталитарното мислене и на наивността на неосветените, както и господинът, който преди малко се опита да ме прекъсне.

За родените, израсналите и възпитаните в едно изпити нормалните човешки представи общество е много лесно и дори естествено да приписват пороците на тоталитаризма на един свят от свършено друго естество и при това непознат. Тези спекулации съвсем не са безобидни. Те имат далечен прицел, а именно - да трансформират червения тоталитаризъм в чудовищно извратен капитализъм като нова естествена среда за досегашните власти и за наследниците им. Трябва с болка да признаем, че тази зловеща стратегия като че ли в България намери най-добра почва. Започналото още при Тодор Живков комунистическо преустройство продължава успешно повече от една година след дворцовия преврат на 10 ноември 1989 г.

Програмата "Ран-Ът" е програма на истинските промени и не оставя място за никакви прояви на тоталитаризъм и неототалитаризъм, на марксизъм и неомарксизъм, поради която тя обединява среду себе си всички, които имат някаква марксистка закуска, колкото и безобидна да е тя.

Програмата "Ран-Ът" може да намери реализацията си на българска почва само от хора, незасегнати от неизлечимата зараза на марксизма. Тактиката на протакане и на имитиране на пазарни структури и отношения има за цел да не допусне истински пазарни атрибути на българска почва. Точно затова битката за програмата "Ран-Ът" е битка за нова България, за бъдещето на нацията.

Блокът предлага и решително настоява: първо, Великото Народно събра-

ние незабавно да се произнесе по предложението програмата "Ран-Ът" да се приеме като стратегическа програма за развитието на България и като основа на програма за прехода план-пазар, внесен официално в парламента от народния представител Илич Цветков на 14 декември 1990 г.

Второ, всички действия на Великото Народно събрание и на правителството да бъдат подчинени на подкрепена от народа стратегическа програма. В противен случай Великото Народно събрание да се саморазпусне, а правителството спешно да организира произвеждането на нови избори за обикновено Народно събрание. До избирането на нов парламент и на ново правителство да се наложи мораториум върху всички действия, компрометиращи пазарната икономика.

Трето, да се създаде без отлагане независима от правителството и политическите партии национална агенция по приватизацията, която да започне незабавно подготовката на бърза и широкообхватна приватизация.

За селското стопанство тази подготовка в основни линии да приключи преди 1 март 1991 г.

Блокът за национално обновление отново декларира своята готовност да предостави програмата си за приватизация и свързаните с нея реформи, както и да поеме отговорността за осъществяването им. Блокът за национално обновление заявява твърдо решимостта си да подкрепи всички спонтанни действия на гражданите, насочени към възстаповяване на правата им върху отнетата им или одържавяваната собственост, пачиная от 1 март 1990 г. Блокът за национално обновление не признава действието на всички актове, свързани с одържавяването на собствеността на гражданите.

Блокът за национално обновление настоява за пререгистриране на всички фирми, изградени след 10 ноември 1989 г. на базата или с участието на държавно имущество. Пререгистрирането да се извърши от независимата Агенция по приватизацията, като се вземат предвид мненията на тези, които са притежавали, създавали и възпроизвеждали това имущество, т.е. на работниците, селяните и интелигенцията.

А тези, които изгасиха току-що светлината нищо друго не правят, а това са само онези, които са заквасени с маркешеска и комунистическа идеология и които знаят, че програмата "Ран-Ът" е тяхното унищожение. Затова и не ми бегне даваща думата досега, а сега и светлината се изгаси, за да не може да се работи в парламента. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега да си дадем сметка малко за времето. Въпрос иска да постави, въпрос, повтарям, г-н Григор Шинков. Господни Атанас Ганев и г-н Огойски.

И нека да направим след това една почивка и да минем по програмата. Заповядайте, г-н Шишков.

ГРИГОР ШИШКОВ: Госпожи и господа народни представители. Аз имам един въпрос към г-н министър-председателя и господа министрите, за който бях много улеснен от г-жа Понтодорова.

Първо, искам да попитам защо в Програмната декларация липсва ясно и точно какво е наследството, което оставя на сегашното правителство предишното правителство! (*Ръкоплясания от блока на СДС*)

Второ, искам да попитам защо в декларацията няма ясно и точно посочени причините за действието и бездействието на предишното правителство на г-н Луканов, наречено "правителство на сполуката", което доведе страната до такова положение и сега - чии грехове не плаща българският народ чрез сегашното правителство? Благодаря ви. (*Ръкоплясания от редиците на СДС*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Атанас Ганев има думата. Отново напомням - това са кратки въпроси, защото след това в комисиите, и след това тук в сряда... Заповядайте.

АТАНАС ГАНЕВ: Господин председател, господа народни представители! Известно е, че в селското стопанство има много нерешени и сложни проблеми, а това е отрасъл, на който се разчита за бързи положителни промени. Сега съществуващите производствено-икономически и управленски структури са значително разстроени, материално-техническото снабдяване - силно влошено и е в голяма безизходна.

Всички говорим само за закона за земята и това е правилно. В същото време знаем, че законът не може сам по себе си да реши всичко и то наведнъж. Това, което чух в декларацията, не ме удовлетворява абсолютно никак. Въпросите ми са няколко.

Първо, какви по-конкретни мерки предприема правителството за тази година, за 1991 година? Тъй като трябва да се сее, трябва да се работи и трябва да се произвежда, за да има какво да ядем ние всички в тази страна.

Второ, не счита ли правителството, че следва да излезе пред парламента и нацията с по-ясна програма и да даде по-конкретен отговор поне на основните проблеми, които възникват този отрасъл. А тези проблеми възникват и цялата нация и всички нас тук. Тъй като това е по-особен отрасъл.

Трето. Какви мерки е приело и набелязало правителството за снабдяването на населението с хранителни продукти и то на първо място особено в големите градове.

Това са няколко ми въпроса. Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви, господин Га-

нев. Думата има г-н Огойски.

ПЕТКО ОГОЙСКИ: Господа председатели, драги колеги! Това е вече втора или трета правителствена програма и декларация, които разглеждаме, отнели ни десетки дни. Първо, бих искал да не се выпускаме върху тази, това вече е процедурно, по в духа на опова, което казаха досега колегите. И второ, прави впечатление на една многословна статия, отколкото на някаква конкретна програма, върху която има какво да се умува.

Заради това въпросите ми са: Защо в тази Програмна декларация липсва достатъчна тревога от липсата на обществен ред и видими мерки за оправянето му. Второ. Защо липсва годност на административно-изпълнителната власт да превърне в дело решенията на Великото Народно събрание, например, за фаталните, според ме, мораториуми, които гласувахме - неразпореждане с обществено имущество, който никак не се спази и неизнасяне на животинска продукция, млечни продукти и живи животни. Това всички знаем, че не се спази и няма сили да се спази. Не виждам достатъчна тревога и питам защо, в програмната декларация.

Трето. Основно изходно начало за оправянето ни поне със земеделска продукция до края на тази година е само в земята. Не виждам в тази програмна декларация приоритетност, както сме свикнали да наричаме, на този въпрос, който е в основа на основите. Ще ни избият по места, където се явим. Законът за земята и т.н., тук е споменат, мисля, недостатъчно.

Четвъртият ми въпрос е съзнава ли се - там се споменава само мимоходом: както "не, не, не" въпросът за медикаментите. Диабетиците просто умират. Инсулин липсва. Липсват и другите хранителни продукти, които ги държат живи на земята.

Тези неща, мисля, че би трябвало да заемат централно място там по точково, сроково, с изходни начала и средства за постигането им.

Това са проблемите, които ме развълнуваха, като чух Програмната декларация на г-н Попов и цялото правителство.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви, господин Огойски. Имате думата вън. След това г-жа Поитодорова.

АТАНАС ЧУНЧЕВ: Благодаря, господин председателствувач. Колеги! Имам към уважавания от мен министър-председател, който прояви мъжествено и оглави правителството в това тежко време, два въпроса.

Първият. Много моля господин министър-председателят да съобщи, по възможност разшифровано, подписаните досега спогодби за ресурсно обезпечаване икономиката на страната за 1991 г. - с кои държави са. Чухме само дек-

ларацията за такава със Съветския съюз.

Вторият ми въпрос. Моите избиратели от подграничния Страцински район постоянно поставят въпроса в новия пакет от законопроекти на правителството ще се запази ли 31-то постановление на Министерския съвет от 1978 г. За развитието на общините по Южната и Западната граница на Република България.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Елена Поптодорова има думата.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Благодаря ви, господин председател. Три съвсем кратки въпроса. Аз съм уверена, че правителството не е подценило майката като социална категория в обществото ни и все пак бих искала всички тук, а и извън залата да узнаем подробно каква е системата от предохранителни мерки за млади майки и деца. Има ли повишение на месечните надбавки, извършва ли се индексация върху сумата, която се изплаща на майки в отпуск по майчинство и всичко останало, за което аз не се сещам, а вие знаете. Първият въпрос.

Втори въпрос. Предвижда ли се в системата на промяна на лихвения процент увеличаване на лихвения процент, по-скоро не увеличаване, а въвеждане на лихвен процент със задна дата върху депозита на толкова много граждани от 1500 лева за закупуване на леки автомобили.

Трети въпрос. Той е вече свързан с малко неясната за мен поне информация от вестниците за цените на електроенергия, отопление и въобще горива. Разбрах- може би това не е автентична информация, но мисля, че мога да спомена това пред вас, разбрах, че имало поне два варианта за това, как да се осъществи гарантиране в някаква степен на частните консуматори на електроенергия и отопление. Бихме ли могли да получим по-подробен анализ и разчет на това, как ще вървят цените на отоплението за граждани.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. За един момент. Думата поиска писмено, извинете, преди вас, народният представител Димитър... Много неясно е написано на тази бележка. Заповядайте. Бюрото или не може да чете, или вие да пишете. *(оживление, смях в залата)*

Вижте какво пише тук. *(Реплика на народния представител: Димитър Йорданов.)* А, как Йорданов. Защо не го прочетете? Тричленният състав на Бюрото не можа да направи това.

Шегата настрана. Имате думата.

ДИМИТЪР ЙОРДАНОВ: Имам един въпрос към правителството. Какви са неговите виждания по националния въпрос.

И използвам случая да задам един въпрос към министъра на външните работи Виктор Вълков. Какви са реакциите на съветското правителство и на Министерството на външните работи във връзка с приетата декларация от Народното събрание за Литва и решението на опозицията за изпращането на делегация в Латвийския парламент.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви, господин Йорданов.

Имате думата вие и с това приключваме. Ще има почивка.

Заповядайте.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: В декларацията беше посочено, че новото териториално-селищно устройство на България ще се състои от общини, околии и области. Това предreshено ли е, тъй като в Комисията по териториално-селищно устройство това не се коментира. И аз мисля, че България в никакъв случай не може да остане без кметства. Без кметства ние сме без основа на нашето административно ръководство.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И сте прав. Това се решава тук, а не другаде. Прав сте, господине.

За един момент. Ще има почивка. Две съобщения.

Комисията по административно-териториалното устройство и местните държавни органи- в петък, 10 часа в зала 412 на бул. "Дондуков" 2. Среща с министрите Иван Костов, Борис Снпров и Христо Данов.

Комисията по икономическа политика- четвъртък, това е утре, 10 часа, в тази зала. Министърът на външноикономическите връзки ще бъде.

Пак Икономическата комисия на 29, вторник, от 15 часа- среща с министъра на индустрията и търговията.

Сряда, 30, от 10 часа Икономическата комисия кани министъра на транспорта.

Комисията по здравеопазването и спорта- утре, 9 часа, в зала 411 на сградата на Президентството. По здравната програма на правителството, среща с министъра Иван Черноземски.

Продължаваме в 18 часа. (*звнци*)

(*След почивката*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Уважаеми колеги, искам да ви обърна внимание, че утре, четвъртък, от 19 до 20 часа се предвижда време за отговор на актуални въпроси, отправени към членове на правителството. Желаните да предадат в писмен вид въпросите, могат да направят това най-

късно до 12 часа утре, четвъртък.

Продължаваме нашето заседание. В днешния дневен ред имаме още четири точки. Бюрото предлага да разпределим времето до края на заседанието по следния начин: до 19 ч. ще продължат дебатите по закона за земята, след това ще започне обсъждането по законопроекта за статистиката, накрая ще отделим време за двете последни точки, които фигурират в днешния дневен ред.

ИВАН НЕВРОКОПСКИ (от място): Не давате ли много малко време, г-н председател? Само 40 минути!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Времето действително не е много, обаче ние трябва все пак да завършим навреме тази вечер. Още повече, че утре продължаваме със законопроекта за земята.

По точка втора от дневния ред думата има народният представител Йордан Кукуров. Не го виждам в залата.

От името на парламентарната група на Зелената партия думата поиска Любомир Иванов. Имате думата. И моля да се спазва регламентът от 10 минути, даже и по-кратко, ако може.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Почитаеми господин председателствуваш, уважаеми дами и господа народни представители! В разискванията по внесенния законопроект за собствеността и ползването на селскостопанските земи вече се изказаха представители на парламентарната група на Зелената партия. Аз поисках думата не за да предлагам конкретни изменения и допълнения в духа на нашия собствен законопроект за земята, а за да изложя накратко принципното становище на Зелената партия по въпроса и да предложа как да процедираме по-нататък.

Според нас представеният законопроект за собствеността и ползването на селскостопанските земи е неиздържан икономически, юридически от гледна точка на основните си принципи и позиции. Във връзка с това редица негови формулировки са неясни и противоречиви. Основното противоречие е с конституционния принцип за равнопоставеност на различните видове собственост. Това противоречие се съдържа в текстовете, третиращи ограничителни условия в правото на разпореждане със собствеността върху земята за определен период от време – пет години, от страна на физически лица. Ограничителното условие е тяхното право да предоставят земята за ползване на други физически лица. Принциплата за обработване на земята с личен труд или отчуждаване в полза на държавата в Държавен поземлен фонд или Общински поземлен фонд. От икономическа гледна точка една такава постановка на закона ще забави реформите в селското стопанство, ще постави в неравни изходни условия различните собственици, ще допринесе за по-дългото запазване на съществуващите

структури, доказали своята нецелесъобразност, което изглежда е и целта на някои кръгове.

Неиздържано е предлагането на административни мерки за намеса от подобен характер при осъществяването на икономическата реформа. Няма логика и в това да се предлагат ограничения в областта на селското стопанство, каквито няма в другите сфери на стопанска дейност, а в същото време да се твърди, че ще развиваме селското стопанство приоритетно. Не е възможно да се изгражда пазарна икономика, без да съществува пазар на земята и трудов пазар в селското стопанство.

Във връзка с това парламентарната група на Зелената партия предлага да се прекратят дебатите по този законопроект и той да се върне за преработка в съответните комисии - аграрна, икономическа, екологична и законодателна, като се вземат в предвид следните принципи при изготвянето му.

Първо, правото на собственост върху земята да се възстанови безусловно и във възможно най- кратък срок, а именно веднага, където това е възможно и земята е запазена в същия си вид, а където тя е уседрена - след извършване на парцелирането от компетентни органи и специалисти, като там се възстанови земята в реални граници до притежавания размер, съответстваща по качество. Където не е възможно да се върне земята поради извършени трайни промени върху нея или където тя се връща в по-малък размер, на собствениците се дължи парично обезщетение по пазарни цени в момента при минимална цена, определена от компетентни органи според категорията и местоположението ѝ. Обезщетението се дължи от този, който владее земята. Ако това е държавата или нейни органи, плащането може да се извърши с облигации, с които да се купува земя в друг район от държавния или общинските поземлени фондове. При изплащането на облигациите да се взема предвид размерът на инфлацията.

Втори принцип. Упражняването на правото на собственост, включващо владение, ползване и разпореждане, може да става според изричното желание и изгода на собственика, да се осъществява лично, в съдружие с други лица или да се предоставя другиму чрез наем или аренда. Продажбата или предоставяне правото на ползване от страна на юридическо лице, държавния или общинските поземлени фондове задължително да се извършва чрез търг. Земята може да се придобива или да се получава право на ползване по общ ред за физически и юридически лица, включително и от останалата в държавния или общинските поземлени фондове земя след възстановяване правата на всички желаещи и имали това право.

Трети принцип. Да се предвидят икономически стимули и санкции за не-

леснообразното използване на земята по предназначение за запазване на нейните качества и за производство на екологично чиста продукция.

Пряката административна намеса е оправдана, само когато се касае за изключителни държавни права и интереси, опазване на специални участъци, екосистеми, видове и породи и други подобни.

Четвърти признак. Ограничителни условия могат да се предвидят по отношение придобиване правото на собственост върху земеделски земи от страна на чужди държави и чуждестранни физически и юридически лица.

Пети принцип. Едновременно с възстановяване на собствеността върху земята да се определя и дяловото право на собствениците и член-кооператорите върху другите основни фондове и средства, създадени от ТКЗС, на база притежаваната земя и вложения труд. Начинът на ползване и разпореждане с тези средства да се определят от желанието на всички, имащи право върху тях.

Извършваните в настоящия момент незаконосъобразни разпоредби със селскостопанската земя, машини, съоръжения и други следва да се смятат за недействителни с всички произтичащи от това последици.

Парламентарната група на Зелената партия предлага да се прекратят дебатите по внесенния законопроект за собствеността и ползването на селскостопанските земи. Законопроектът да се върне в съответните комисии, където в най-кратък срок да бъде преработен на основата на изложените принципи. Смятаме, че на сегашния етап по-нататъшното продължаване на разискванията би представлявало неоправдана загуба на време. Необходимо е законопроектът да бъде преработен, за да може час по-скоро да постъпи в пленума за гласуване на първо четене.

Уважаеми дами и господа! Въпросът за собствеността върху земята и създаване условия за нейното най-ефективно използване е ключов проблем за България. От решаването му зависи твърде много настоящото ни съществуване и бъдещото ни развитие. Единствено от нас, от Великото Народно събрание, зависи да решим този въпрос бързо и правилно.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря, Господин Иванов, аз искам да информирам вас и всички народни представители, че въпросната преработка, за която вие апелирате, на законопроекта е вече в ход от няколко дни от една сборна група от представители на трите основни комисии, които се занимават с този проблем. Бюрото се надява, че утре или най-късно в петък ще бъдат готови, така да се каже, контурите на новия вариант на закона за земята, по който ще продължим дебатите. Да се надяваме, че още следващата седмица ще можем да го гласуваме на първо четене.

Има думата г-н Кукуров.

ЙОРДАН КУКУРОВ: Цял един живот, уважаеми господа народни представители, съм изживявал и бунта, и протеста на душата си от тежкото положение на българските селяни. И сега тази картина се допълва във Великото Народно събрание. Няма друг проблем, по-важен от този за хляба, за храната, за съществуването. И няма по-малко проявен интерес във Великото Народно събрание, с толкова малко представители, когато се разглежда този проблем.

Следователно и тук, както и навсякъде, разбират необходимостта от разрешение на аграрните проблеми и въпроса за съществуването на народа, и отгovo тук не се съсредоточават хората.

Ако вземам думата да говоря, аз разбирам, че прибавям само една нула в изказванията си. А нулата, без цифри отпред, не струва нищо. Защото проблемът отново ще се разработи, пределно много се говори, и все пак от името на Българския земеделски народен съюз "Никола Петков" желая да изкажа нашите виждания, които са виждания на нашите избиратели, на многочислената ни съюзна маса, която ни телеграфира, която буди от сън и която казва: "Разрешете въпроса за земята, защото ще дойдем ние да искаме пред вратите на Народното събрание да бъде разрешен този въпрос преди всичко и тогава всички други проблеми."

Смятам, че до този извод са достигнали всички хора, включително и тези в нашето Народно събрание, че трябва да се разреши един голям, дълъг и мъчителен процес. Защото в историята такъв случай няма и трудно ще се намери в бъдещите, може би хилядолетия, да се повтори, да се извърши такъв един процес. Защото, уважаеми господа народни представители, лесно е да се направи от сланина сапун, но от сапуна сланина се много трудно прави. Когато имаме едно изпепелено стопанство, когато имаме една променена психика и трябва всичко отново да се започне, това е безкрайно продължително и трудно да се направи. Имаме една психологическа бариера. Младите и свежите, които трябва да се върнат отново при земята, трудно ще се върнат и поради психологически предпоставки и поради това, че много трудно ще започнем отначало.

Представете си само процеса, който ще продължи по време, когато ще се определи кой и какъв собственик да стане. В опитността ми на адвокат аз зная колко много са спорили за една нива или за един килер, или за едно мазе. Представете си само тези практически проблеми как ще се разрешат, когато се рече земята да се раздава при много собственици, при много деления. Представете си при пристрастията и несъвършенството дори на тези поземлени комисии, които ще се създадат по селата, където са емоциите. Колко трудно ще се

извърши това и колко свършени и безкористни трябва да бъдат тези хора, които ще разрешават този проблем като качество, категории и т.н.

Освен това, щом като линейките и катафалките нямат бензин да докарат умрелите от домовете им до гробищата и не може да се придвижим от село в село, представете си с каква теглителна сила ще обработваме и ще си служим ние.

И освен това всички семена, подготовка, свършенство на продукцията, защото ние не трябва да се върнем в никакъв случай при онова село, което е било преди 40-50 години, защото това означава не една трагедия за народа и ние в никакъв случай не искаме това село, това земеделие, този поминък и този тежък хал на българския народ.

Всичко това прави сложен и комплексен, труден и противоречив този процес, който ние трябва да осъществим. Но той е необходим да стане не защото ние желаем, не защото една идеология или друга желаят или не желаят, но защото историята ни задължи по този път да тръгнем. Защото в него един път на земното кълбо не се оказва възможна и удачна тази система, която искаме да съхраним, за която загинаха с отворени очи най-добрите хора, може би, на нашето отечество. Но този идеал не се осъществи. Под тежестта на собствената историческа тежест, това остана неосъществено в никой път на земната кора. При това положение е необходимо да стане всичко това.

Но ние сега трябва да създадем един нов образец. И сега, обръщаме се ние надире и казваме: Земята да се върне на тези собственици, които са я внесли, или на ония, от които пасища е взета земята.

Разбира се, едни мислят така. И в противоречието трябва да намерим истината. Други казват така: Ще я дадем при известни условия, при известни тежести - да не се наруши почвеното плодородие. Питам аз тези, които говорят за почвено плодородие и то не кой, а собственикът да го наруши, къде на земното кълбо тези, които са обработвали земята са нарушавали собственото почвено плодородие? Та селянинът обича кравата повече от жената и земята колкото детето най-малко. Може ли да се поставя това условие, че дай да следим да не се нарушава почвеното плодородие, а ако се наруши - да му я отнемем. И да мине една трансмисия, и да отиде в чужди ръце. Поставя се и друго условие - продукцията да бъде чиста от санитарна гледна точка. Че кой ще седне да излиза на пазара с нечиста продукция? Това е въпрос на морална отговорност. Има си и други санкции, но не да му се върне земята. Или може ли за едно нарушение, каквото и да е - волюно или неволюно - да седнем на човека да отрежем ръцете? Това значи да му вземем земята.

По-нататък. Поставя се условие да се занимава със селскостопанска дей-

пост. И ако не се занимава - пак ще му се отнеме. Даже нещо повече. Ако не се занимава със селскостопанска дейност не може да участва в кооперативи. Какво означава това? Свободният човек, по този начин, както искат да създадат ограниченията, по разбирането на някои други - може и да са благородни, аз не ги приемам за благородни - се цели да се сложат такива условия, щото оня, който ще добие земята, която пасила му е отнета, след това ловко да му се отнеме. А от нас, от сдружените земеделци, шък и от всички други, които приемат, че земята трябва да бъде свещена и неприкосновена, искат с нашето участие да узаконим земята, да я депонираме в поземлените фондове и оттам да бъде дадена в ръцете на другите и никога после да не се върне тази земя, при каквито и да е условия.

Ние смятаме, че всички тези ограничения, не искам да кажа други думи, са най-малко необмислени, а ако има завоалирани цели, трябва да се почнат от собствения опит. Никаква хитрост със земята и с народа не може да даде резултати, както не е дала в миналите 50 години.

Но аз имам разбирането, че в този етап известни ограничения трябва да се въведат. Те са досежно размера на горната граница на земята. Ние имаме и идеологическо разбиране, и освен това трябва да кажа, статистически ако проверим, че много малко са и още навремето били, а и сега са много малко хората, които са имали над 200 или 250 декара. И затова едната горна граница, за успокоение на хората, трябва да остане.

Освен това, съвсем правилно е разбирането, че земята в този етап на кризи - криза духовна, криза материална, неустойчивост - трябва да има ограничения за прехвърлянето на земята. Слушаме и противоречиви становища. Казват: Защо да има ограничения? Може да има пужда да продава и пр. Но когато най-малко сто хиляди души напуснаха дом и родина, за да отидат да търсят щастието си в неизвестни кътница, ние не можем на тази лабилна психика да се опрем и да не съхраним земята до време, докогато ще се успокои духовно напният народ и ще бъде спокоен на двата си крака на българска земя.

Но веднага трябва да кажа, тези абсолютни принципи не трябва да се задържат, защото пуждите в живота са многообразни. Трябва да разрешим прехвърляне на земята. А може, по мое разбиране и от практика зная, понякога вляросите да се отнесат и до съда, както примерно е взето решение за детските влогове - да се прецени пуждата и необходимостта и да става това прехвърляне, да няма замръзване. Защото никога крайните становища не са най-добрите становища. Компромисът е винаги нещо по-смислено и по-богато, както спогодбата от най-доброто решение е най-доброто разрешение на спорния проблем.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Кукуров, имате още една минута.

ЙОРДАН КУКУРОВ: Държим безусловно да се даде земята, да има рента, да има аренда, да може една част да се работи, да може да комбинира с други запаяти, да се подпомогне - всички възможни форми в този етап и в това тежко икономическо положение, за да може отново да разцъфне българското земеделие. Трябва да ви кажа (това е и моето разбиране, а е и логично), че когато се разреши въпросът земята да се върне като собственост на частните, при всички, при които е отпета, задължително - дарение, отказване, помилване и т.н., подписване... - трябва да се върне. Когато земята се върне, тогава сме пред позицията, предвиждането за кооперативно стопанство в нова форма, която в никакъв случай не трябва да се покрива с трудово-кооперативно земеделско стопанство, което по същността си представлява феодално стопанство в новата ера.

Освен това имам становище и го казвам евентуално за комисията, която подработва новите проблеми, начинът, как ще се уредят отношенията на онези, които напускат кооперативното стопанство и трябва да ликвидират с подобренятия в това стопанство с принос.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Кукуров, моля ви...

ЙОРДАН КУКУРОВ: Приключвам. В проектите се казва, че този, който излезе, излезе без нищо - без машини, без семена, гола земя, онустошена земя, трябва да плати подобренятия, които ще остават в стопанството. Поставям въпрос и след него приключвам. А ако в това стопанство не остане никой, кой ще получи парите от тези подобрения? Изглежда съседното стопанство трябва да ги получи, или държавата да заплаща подобренятия от техните имоти. Те са влезли с подобрения, те са влезли с добитък, те са влезли с инвентар, те влязоха със семена и всичко това да остане. За кого?

Следователно само идеална част от общите части на подобренятия, на животните, на инвентара, за да може да се комбинира и да се създаде, ако остане стопанство, да се подпомага стопанството с частните, за да се стигне до една конкуренция, за да се стигне до едно взаимодействие, а не до противопоставяне. Само така ще бъдат разрешени правилно аграрните проблеми.

Благодаря ви за вниманието. *(Частични ръкопляскания от страна на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Кукуров, искам да ви успокоя, че този проблем е засегнат и е решен в новия вариант на законопроекта за земята. Първ поиска решеник г-н Александър Йорданов.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председателстващ,

дами и господа! След направеното съобщение от председателя, водения днешното заседание, г-н Глушков, че в момента успоредно с обсъждането в пленарно заседание на законопроекта за земеделските земи, работи и една друга група от народни представители, с участието на експерти, която разработва основни принципи, върху които да бъде развит законът, който ние обсъждаме, очевидно става ясно, че "лозете не ще молитва, а основни принципи и мотика". В този смисъл Парламентарният Съюз на демократичните сили предлага да бъде прекратено обсъждането на законопроекта, да бъде върнат в Законодателната комисия за оглеждане и да преминем към следващата точка от дневния ред.

Моля предложението да бъде поставено на гласуване. *(Частични ръкопляскания от страна на групата на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря. Преди да поставим предложението на гласуване, има думата г-н Велико Вълканов. Процедурно предложение ли имате?

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Уважаеми колеги! Не съм специалист по тази материя и затова с известно колебание вземам думата само под формата на реплика и по-скоро, може би, на въпрос. Аз внимателно слушах това, което каза колегата Кукуров, не само защото той е интересен събеседник, но и защото е представител на Земеделския съюз. Позицията на Земеделския съюз винаги ме е респектирала, защото това е една партия, дълбоко свързана с парода, но на мен не ми стана ясно, как всъщност те смятаг, че трябва да се реши въпросът за оземляването на безимотните селяни. Вие предпоставяте възможността за аренда. А аренда означава, че някой няма да има земя. Питам при това положение, как... *(Шум и оживление в залата)*.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ (от място): Някой може да има малко, друг да има по-малко...

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Да, точно така. Именно. Може да има малко и той ще трябва да отиде при някой, който ще има много, за да работи. *(От залата започват да опонират на оратора)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля ви се, без пререкания със залата. Направете си репликата, господин Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ (Обръща се към Венцеслав Димитров в залата): Питам, господине, питам... Този, който няма земя или има малко земя, за него мислите ли? И как всъщност ще се реши въпросът за неговото оземляване?

(Шум и оживление в залата)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз ще отговоря с две думи. Господин Вълканов, вашият въпрос е законен, ще намерите точен отговор на

този въпрос в закона за земята. Има думата господин Иван Неврокопски.

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми колеги! Аз също ще допълня това, което каза г-н Йорданов. Имам предвид и предложението, което направи господин председателят. В ръцете са ми основните принципи, върху които да се изработи законопроектът за собствеността и използване на земеделските земи. Аз моля и апелирам към всички да се съобразим с този документ и тези, които са се записали за изказване, понеже, доколкото знам, има най-малкото 60 или 70 души, ако всички започнем така, както вече знаем, че се преповтаряме, това ще продължи може би още две седмици. Законът за земята не търпи отлагане и затова предлагам: Обръщам се с апел към всички. Тези, които ще говорят след това или са се записали, да бъдат така добри, ако стават, то да бъде само във връзка с това, което е последното и да не се повтаря. Няма смисъл. Веднага да се даде на Законодателната комисия и вече да преминем към второ четене и в продължение на 10 дни, максимум 15 дни, да бъде гласуван на второ четене.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Неврокопски, вашето предложение е добро, но вие пропускате факта, че това, което държите в ръцете си, останалите народни представители го нямат пред себе си. Така че, моля ви се, ако обичате, седнете си на мястото, а аз ще обясня. Именно на основата на тези основни принципи, сега тази група на представители на трите комисии работи и, както казах, утре или вътръгиден ще представи този нов, преработен вариант на законопроекта. Сега ние трябва да гласуваме направеното формално предложение... Процедурно предложение ли имате?

НИКОЛА ГОЧЕВ: Аз смятам, че направеното предложение за прекратяване на дискусиата с мотив, че се приемат, работят в контактна група принципи за изграждането на закона за земята, са неоснователни по следните съображения. Принципиите, които се работят, имат задачата да уеднаквят вариантите, които са разработени в закона. По принципи те искат чрез тези принципи да се изгладят подходът на отделните парламентарни групи. Те няма да ни дадат нищо ново от това, което е застъпено като варианти в законопроекта. Ето защо смятам, че дискусиата трябва да продължи и по този начин ще се обогатят тези неща и комисията, аграрната и Законодателната комисия, ще стъпят на тези принципи при разработването на законопроекта за второ четене текст по текст.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има едно формално предложение да се прекратят разискванията върху този вариант на закона за днес. Чухме противоположното становище, така че сега трябва да гласуваме това

формално предложение. Искам веднага да обясня на народните представители, че изобщо не става въпрос за прекратяване на разискванията по законопроекта. От утре ние ще ги продължим на основата вече на новия вариант, който ще бъде представен.

АТАНАС ГАНЕВ: Аз се извинявам, но не можах да се стърпя. При такова обясняване и то вече два пъти, че утре ние ще имаме нов вариант и него ще приемем като основа на първо четене - това е несериозна работа и е невъзможно да стане утре или вдругиден. Съмнявам се дали може да стане и следващата седмица. Аз смятам, че законът, който ние тук сме предложили като комисия, дава тези дискусийни варианти. Ако ние приближаваме становищата си по тези варианти все повече и повече, нашата комисия, заедно със Законодателната комисия, трябва да си даде срок, т.е. да се приеме на първо четене този вариант, който сега сме предложили, а не пак междинен, и на второ четене да приемем вече текст по текст закона. Останалото не ми е ясно как си го представя Бюрото на Народното събрание, че ще стане. Този вариант, който ще се представи (дето сега работим няколко човека), можем ли от наше име да го внесем във Великото Народно събрание? Нали трябва да мине през комисията. Кой съм аз, дето от името на Комисията по аграрната политика ще внасям самостоятелно този закон? Ние не си уважаваме тогава комисията. Аз предлагам тази наша работна група (добре почнахме) да сблизим становища по тези основни дискусийни въпроси, да се опитаме да подобрим още законопроекта, да съберем двете комисии да го обсъдят и да го предложим вече от името на двете комисии за приемане на второ четене.

Това е моето предложение.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Ганев, който е председател на комисията, поставя под въпрос собствения си труд, с който той участва най-активно в тази група, той предложи да продължим разискванията и да гласуваме на първо четене внесенния в момента законопроект. Той много добре знае, че това е невъзможно, защото по този законопроект има принципи различия между становищата и това нещо би трябвало вие да го разберете, г-н Ганев. Именно затова се водиха тези разговори, затова работите вие в тази група, съставена от представители на всички комисии. Но тъй като тук имаме едно формално предложение за прекратяване на разискванията за днес, аз ще предложа това предложение на гласуване. И така, който е съгласен да прекратим за днес разискванията на закона за земята, моля да гласува.

Уважаеми колеги, има някаква повреда в уредбата, моля при това положение да проведем гласуването по старата система.

ОТГОВОРНИКЪТ ЗА КОМПЮТЪРНАТА ТЕХНИКА: Уважаеми народни представители, цялата система в десния блок отзад е изключена по технически причини. Ще трябва да се гласува ръчно, извинявам се.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля ви се, при това положение, предлагам да гласуваме по стария начин. Моля ви се, заемете местата си, народните представители, които са прави. Който е съгласен да прекратим за днес дебатите по законопроекта за земята, моля да гласува. Да, благодаря. Против?

ГИНЬО ГАНЕВ: Дежурните секретари да броят гласовете, моля ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз казах за днес да прекратим, чухте ли добре. Разбира се. Въздържали се има ли? - 12 души въздържали се. При това положение със 75 против, 12 въздържали се, предложението за прекратяване на дебатите днес се приема и преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Законопроекта за статистиката

Първ има думата по този въпрос народният представител Георги Петров. Да се готви Стефан Вълканов.

ГЕОРГИ ПЕТРОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми дами и господа народни представители. Съвършено основателно сега в дните на строга, обективна и честна равностойка в нашия икономически и политически живот се поставя въпросът за мястото и ролята на статистиката в процеса на икономическото и социалното развитие на страната. Известно е на всички, че създаването на първото държавно учреждение за статистически изследвания в България става непосредствено след Освобожданието на България от османско иго чрез изграждане на статистическо отделение, което по-късно с Указ N 712 на Народното събрание от 19 август 1881 г. се именува статистическо бюро със задача да събира, обработва и обнародва всяка година статистически данни по всички клонове на управлението и всички явления, отнасящи се до физическото, икономическото, интелектуалното и моралното състояние на държавата.

Статистиката в България до 9 септември 1944 г. в редица отношения се равнява с тогавашното развитие на статистиките в развитите капиталистически страни. За това говорят статистическите годишници на България от 1910 г., на които могат да завиди издаваният понастоящем от ЦСУ статистически годишник. Може спокойно да се каже, че националната статистика в момента е мъртва. Системно и методически икономическата статистика беше умъртвявана от тоталитарния режим и нейното тоталитарно ръководство. Те забраниха да търси истината, подложиха я на влиянието на всякакви органи за управление като отделни на ЦК на БКП, министерства, лица от висшия ешелон и др.

Спекулиране се с разработване на предварителни данни, стойностите на които бяха чувствително завишени от действителните такива. Обвързаха статистическата отчетност с плановите разработки и по този начин превърнаха статистиката в инструмент на административно-командната система на управление. Стигна се дотам, че държавната статистика оправдаваше своето съществуване като отражение на резултатите от злоупотребната централизация и планова дейност. Израз на политиката на подчиняване, обезличаване на статистиката става и закриването на специалност "статистика" към бившия Висш икономически институт "Карл Маркс", както и спирането на списание "Статистика", както и непрекъснатите реорганизации, провеждани от тоталитарния режим. Функциите на статистиката се сведоха до информационно доказване и изследване на управлението, а най-важните области на икономическото развитие оставаха в информационно затъмнение. Официалната статистика се оказва неспособна както да ни даде представа за реалното състояние на икономиката, така и да ни даде ясна количествена оценка на икономическата агония, която преживяваме. Ако вярваме на официалната статистика до 10 ноември 1989 г., то трябваше да бъдат построени поне две България, разбира се в икономически аспект или както казваме първият ни тогава партиен ръководител Тодор Живков "социализмът", както обичахме тази дума да я проточва, трябваше отдавна да бъде построен. Но уви, България се намира в една дълбока икономическа криза.

Какъв е изводът от това положение?

Първо, съ създаването на Националния статистически институт, който по подобие на съответните статистически институции във Франция, Канада, Германия и други развити страни може да се изведе родната статистика от това състояние, в което се намира.

Второ, загляване на огромните бели полета и недокоснати области в социалната и икономическата област на статистиката в развитието и усъвършенстването на информационните канали на статистиката. Всичко това се гарантира в новия закон за статистиката, който ни се предлага.

Трето, незабавна преквалификация на статистическите кадри за работа по системата на националните сметки.

Четвърто, статистическият анализ да се обогати и разшири с нови, непознати на досегашната статистика теми, в които научният подход заема подобаващото му се място.

Пето, предстоящото европейско обединяване на националните статистики изисква унификация на статистически понятия и апарат, статистическите категории, номенклатури и класификатори, както и на методологическия инст-

рументариум с този на ЕВРОСТАТ.

Шесто. Поставянето на националната статистика на непосредствено подчинение и контроли на българския парламент според новия закон ни гарантира да имаме една свободна от политически диктат, обективна и модерна родна статистика.

В заключение към законопроекта имам и някои препоръки: В чл. 8 на глава втора от законопроекта точка 3 и 4 могат да се обединят, тъй като те се дублират. В чл. 21, където е казано, че който е длъжен по закона и откаже да даде данни или не спази установените срокове по статистическите изследвания, провеждани от органите на статистиката, се наказва с глоба в размер от 500 до 1000 лв. Може да добавим и който дава и неверни данни, тъй като най-голямата ни беда досега беше, че не се даваха верни данни. Освен това в чл. 24 на глава четвърта да стане: Длъжностните лица, участващи при провеждането на статистическа дейност и нарушават задълженията си по този закон да се наказват с глоба в размер от 300 до 1000 лв.

Уважаеми дами и господа народни представители, подкрепям внесения законопроект за статистиката и апелирам за неговото приемане на първо четене, тъй като това ще допринесе за изграждането на една съвременна и модерна независима статистика, каквита има в развитите демократични страни. Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря. Има думата народният представител Стефан Вълканов. Да се готви Илко Ескенази.

СТЕФАН ВЪЛКАНОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми дами и господа народни представители, разрешете ми да изкажа свои мисли и съображения по предложения проект за закон за статистиката.

Преходът към пазарно регулиране на икономиката и новите обществено - политически отношения налагат да се подобри и статистическо - информационната система. Такава задача се преследва и в предложения ни законопроект. Този закон има за цел да създаде условия за организация на статистическата дейност по начин, който да осигури обективно информиране на обществото за развитието на нашата страна. Смятам, че това може да се постигне чрез функционирането на органи на статистиката в съответстващи на демократичните принципи на организация на нашата държава. Разглежданият днес законопроект за статистиката осигурява тези изисквания в много голяма степен.

Основание за това мое становище са принципите, върху които са изградени статутът и взаимоотношенията на тези органи преди всичко на повозъздания Национален статистически институт. А сто ги и някои от тези основни принципи, на които се изгражда. Първо, независимост на Националния статис-

тически институт. Предлага се в законопроекта Националният статистически институт да бъде автономен орган, подчинен пряко на Народното събрание. Той да не бъде зависим от изпълнителната власт. Този принцип предполага точна и вярна информация, която да обслужва всички желаещи.

Вторият принцип това е качествено повото равнище на статистическата дейност. Досега централното статистическо управление главно се занимаваше с отчитане изпълнението на народностанските планове. Сега акцентът на Националния статистически институт и неговите подразделения по места се поставя върху изследване на закономерностите на формиране и развитие на процесите и явленията от обективната действителност. Отчитане на резултатите от дейността остава на втори план в неговата дейност.

Трето. Законопроектът е съобразен и с международните стандарти. Това осигурява възможност резултатите от научно - статистическия институт да се ползват и от други държави и да се прави съпоставка между показателите на Република България и другите държави.

Заседно с изложените дотук положителни оценки, които давам за законопроекта, позволявам си да изкажа и следните препоръки към него.

Първо. Към националния статистически институт да се създаде и колегиум . Това да бъде помощен орган към председателя на Националния статистически институт, който да се занимава с въпросите главно на териториалните статистически бюра. Заседанията на колегиума да се провеждат два пъти в годината . В неговия състав да бъдат включени председателят и заместник-председателите на Националния статистически институт, представител на Министерския съвет, тъй като и в бъдеще Министерският съвет ще бъде основен потребител на информацията, и всички директори на териториалните статистически бюра. Директорите на териториално - статистическите бюра със своя богат опит и знания считам, че ще допринасят за подобряване на работата на статистиката като цяло и особено на органите по места.

Второ, предлагам териториално - статистическите бюра предвидени в чл. 13, ал. 1 да се изградят на база сега съществуващи райони статистически статистики, за да се използва най-ефективно съществуващите по места материално - техническа база, кадрите и установените административни, производствени, транспортни връзки между отделните отчетни единици и районните статистически управления.

Трето, в законопроекта в глава четвърта се предвиждат и административно - наказателни мерки. Това е необходимо и правилно по принцип. Считам обаче, началната граница на наказателните мерки за много висока. Не бива за най-малкото нарушение, може би за счетоводна или неволна грешка, глобата

да бъде 500 лв. Може би с по-добре долната граница на глобата да бъде 200 лв.

Считам за целесъобразно в допълнителните и заключителните разпоредби на закона за статистиката да намери място и материята, уреждаща възстановяването на Националния статистически институт и териториалните статистически бюра, отнетата им материално-техническа база от бившето Централно статистическо управление при различните реорганизации след 1970 г. Тази база ще бъде необходима за новите отговорни, сложни и големи задачи, поставени пред статистическите органи в страната.

Уважаеми колеги, предлагаме да гласувате за приемането на първо четене на законопроекта за статистиката. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има Илко Ескенази. Да се готви народният представител Георги Дюлгеров.

ИЛКО ЕСКЕНАЗИ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Първо, искам да заявя, че подкрепям изцяло идеята да бъде приет закон за статистиката, който да регламентира дейността на държавната статистика - тази, която е предназначена за държавни нужди, тази статистика, която включва административни задължения за всички органи, физически, юридически лица да предоставят определена информация и който урежда санкциите, които следват при неспазване на тези задължения.

Освен това споделям идеята, че трябва в един такъв закон да бъде уреден статут на националната статистическа служба или на Националния статистически институт - няма значение наименованието на този орган.

Споделям също така и идеята, че този орган трябва да бъде максимално независим от изпълнителната власт, за да може да предоставя напълно обективна информация, включително когато тя не е в интерес на изпълнителната власт.

Оттук нататък обаче следват моите възражения по принципи към представения законопроект.

Първо, наименованието закон за статистиката не отговаря на съдържанието на законопроекта. Когато се вгледате в него, вие не можете да не забележите, че той съдържа една глава общи положения, в която се прави опит да се определи статистическата дейност. Едно определение, което в крайна сметка не ни дава нищо по същество. След което може би 90 на сто от закона е посветен на статута на Националния статистически институт и на държавната статистическа дейност. Следователно претенциите, че в този закон се урежда статистическата дейност, осъществявана от физически, юридически лица, фирми и т. н., не намира подкрепа в самия текст на закона.

Нещо повече, с една норма, която предизвиква удивление, се твърди, че

органът на статистика са тези физически и юридически лица, които извършват статистическа дейност. За всеки юрист е ясно, че един орган има смисъла, който се влага от него в правото, т. е. той представлява или орган на определено юридическо лице, или пък представлява орган на управление. Не е възможно по нашето законодателство всички, които извършват статистическа дейност, да бъдат признавани за органи, освен ако е имано предвид, че те стават органи само в случаите, когато по поръка на Националния статистически институт извършват държавните статистически изследвания. Но дори и в този случай, аз се съмнявам, че един орган, който е оправомощен да извършва определена дейност, може да я предостави на физически и юридически лица и по този начин да делегира своите компетенции като орган на управление. Във всеки случай за мен това представлява един опасен прецедент в новото ни законодателство с делегиране на такива правомощия. Ако тези фирми и юридически лица бъдат признати за органи, така както е в нашето законодателство, означава, че те ще могат и да санкционират, че те ще могат да извършват и проверки, и контрол - нещо, което е абсолютно несъстоятелно.

От друга страна, ако проектът има предвид да се регламентира изобщо статистическата дейност, то тогава би следвало да има една най-малко или две глави, които да са посветени на това, на какви правила се подчиняват всички, които извършват статистическа дейност, ако изобщо е необходимо те да спазват някакви императивни правила. За мен императивните правила, за съжаление които липсват, са именно тези, които защитават правата на гражданите и които защитават съответно правата на всички субекти, които са длъжни да предоставят статистическа информация. Известно е, че почти всички развити законодателства, съдържат специални разпоредби относно защитата на личните права при събирането, обработката и предоставянето на информация - има дори и английски термин, "privacy", който е твърде разпространен. И дори искам да подчертая, че пътя, който се стремим да поемем към Европа, е свързан до голяма степен с уреждането именно на тези права. Не може да бъде позволено на всеки да се рови, да събира информация, каквато желае. Това трябва да бъде уредено в закона. Освен това, законодателствата забраняват обобщаването на информация по определени критерии, защото отделна информация може да се събира, обаче обобщението ѝ дава картина за личността на гражданина, дава картина за неговия живот, за броя на неговите пътувания, за хотелите, в които отсяда и т. н., и т. н. Това всъщност би следвало да бъде предмет на регламентирането на правото да се извършва статистическа дейност. Следователно в тази насока аз не мога да приема, че това представлява един закон за статистиката.

Следващият момент, който също е свързан с правата на субектите, които предоставят статистическа информация, това е, че законът трябва да уреди правилата, по които те могат да бъдат задължавани да предоставят информация. Защото тази информация в сегашните условия, специално когато става дума за граждани и стопански субекти, може да струва много средства изготвянето ѝ. Освен това, определена информация представлява фирмена тайна и т.н., и т.н. Следователно, когато ние се грижим за държавната статистика, трябва също така да уредим гаранциите, че тази държавна статистика няма да поставя в неоправдано неизгодно положение гражданите и всички субекти, които предоставят статистическа информация. Нещо повече. Например държавната статистика би могла да задължи информацията да се предоставят на магнитни носители, което е и тенденцията в света. Но питам се, можем ли да задължим ние един субект, какъвто представлява една малка фирма, да изразходва пари, за да предостави информацията във фирмата, която е най-удобна на държавния орган. Аз се съмнявам, че това е така.

Следователно в това отношение законопроектът страда от принципи недостатъци.

Следващият момент, който би следвало да се уреди, дори ако този закон бъде редуциран до закона за държавната статистика, би следвало да бъде уреден статутът на Националния статистически институт в особеното му качество на държавен орган с властнически правомощия, на изследователския институт и на орган, който извършва стопанска дейност по поръчка на определени организации. Световната практика показва, че за да се регламентира този статут, се изискват именно специални норми в закон, но аз в този закон освен правомощията, които се дават, не виждам механизма, по който този орган ще функционира, освен това, което е казано за задълженията, които трябва да вменява на субектите, предоставящи статистическа информация.

Освен това в законопроекта има и доста ведомствена насоченост. Компетенциите на Националния статистически институт надхвърлят това, което би следвало да бъдат нормалните компетенции на един орган. Така например на него се дава компетенцията да контролира изобилно достоверността на статистическите данни, спазване на срокове, методология и други изисквания към статистическата информация. Нещо, с което ние не можем да се съгласим. Един държавен орган може да контролира, от една страна, начина, по който се изпълняват задълженията към него, а, от друга страна, той може да задължава други, които извършват статистическа дейност само за определени неща, които са според мен фиксирани в закона. Тук няма никакви гаранции, че този институт няма да упражни своите правомощия, както са дадени в закона, за да

поставям в неблагоприятно положение всички, които искат да извършват статистическа дейност. Не бива да забравяме, че статистическа дейност се извършва не само от фирми. Това може да се извършва от най-различни институти. Това може да се извършва от едно гражданско дружество. Това може да бъде едно дружество на любителите на статистически изследвания. Как ще ги подчиним на такива императивни норми?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Ескенази, имате още една минута.

ИЛКО ЕСКЕНАЗИ: И следващият момент е: Твърде разширително са дадени компетенциите на този орган в областта на международното сътрудничество. Впрочем това е една тенденция, която се забелязва винаги, когато един нормативен акт се предлага, така да се каже, по инициативата и настояването на едно ведомство. Аз не мога да се съглася, че изобщо на този орган се дават компетенции в областта на международното сътрудничество, що се отнася до статистиката. Всеки може да осъществява международно сътрудничество. Ако става дума за сътрудничество с органи, държавни органи, в други страни, то би следвало да бъде оправомощен да изпълнява задълженията, които произтичат за България от участието ѝ в международни конвенции в областта на статистиката.

Освен това на този орган се дават и координиращи функции, без да се специфицира, че те трябва да се отнасят само по отношение на държавната статистика.

И в заключение, тъй като предполагам, че ми остават около десетина секунди, искам да подчертая, че като подкрепям няколко основни постановки, които са дадени в този закон, смятам, че той не може да бъде гласуван по принцип. От една страна, съдържа съществени празноти, които не могат да бъдат попълнени, преди да бъдат гласувани по принцип, и следващият момент е, че той съдържа редица основни разпоредби, които също така се нуждаят от уточняване, за да могат да бъдат гласувани по принцип.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има народният представител Георги Дюлгеров. *(Михаил Савов от залата иска думата за реплика)* Моля? - реплика? Да. Заповядайте.

МИХАИЛ САВОВ: Благодаря, господин председателствувач. Уважаеми народни представители! Искам откровено да кажа, че много силно ме впечатли изказването на колегата Ескенази. И при все че аз съм един от участниците, собствено и той може би беше, на обсъждането на този закон в Комисията по икономическата политика, смятам, че неговите съображения се нуждаят

наистина от едно дълбоко осмисляне. Аз от първо слушане съм готов с мнозинството от тях да се съглася, с изключение, разбира се, на заключението. Струва ми се, че не би следвало да се отхвърля законът и да не се гласува на първо четене. Такива конструктивни изказвания и предложения, които бяха направени, могат да бъдат използвани при доработката на закона за второ четене.

И един втори въпрос, който искам да поставя. И преждеговоривните, и последният преди мен отстояват позицията, че този Статистически институт трябва да бъде към Народното събрание. Аз много моля да се замислим мъничко наистина с колко и какви органи вече обкръжаваме парламента. Банката - Народното събрание, радиото - Народното събрание, телевизията - Народното събрание, върви закон за сметната палата - към Народното събрание, обсъжда се идеята за органа по приватизацията - към Народното събрание! Статистиката - и тя към Народното събрание! Аз се боя, че това е едно страшно увлечение. Мисля си, ако има наистина закон за статистиката, който добре ще регулира взаимоотношението между тази институция и Министерския съвет, който не би трябвало да му диктува и да му влияе върху обективността, това ще се уреди със закон, то няма никакъв смисъл да го закачаме и него към Народното събрание.

Изобщо много от тези институции ще затруднят неимоверно при решаването на оперативните си проблеми, ако бъдат към Народното събрание, а не например към изпълнителната власт.

Аз предлагам много сериозно да се помисли по този въпрос при доработката на закона и да не се увеличава в закачането на различни инстанции и органи към Народното събрание. Не си представям тяхното оперативно ръководство, като виждам сега структурата на парламента. Нима Бюрото е в състояние да решава да речем оперативни въпроси, свързани с тяхната дейност, които излязъл са от компетенциите на правителството?

Благодаря ви, господин председателстващ.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Георги Дюлгеров.

ГЕОРГИ ДЮЛГЕРОВ: Действително обсъждаме един важен закон, който се явява част от необходимия инструментариум за прехода към пазарна икономика. В началото г-н Карамфилов съвсем точно и ясно даде допълнителни разяснения към закона и във връзка с това смятам, че многото приказки са излишни. Целта на закона е да регламентира взаимоотношенията между участниците в статистическата дейност при строго спазване на правата, свободите и интересите. Безспорно това е така и всичко по-нататък трябва да бъде под-

чинено на това. Защото едно общество, още повече стопанският живот, не може без да знае какво прави, за какво го прави, къде се намира и как се отчита всичко това. Всички тези неща подкрепят важноста и актуалността на закона.

Все пак някои неща трябва да погледнем назад и те биха дали своя урок. Как бяха нещата по отношение на статистиката досега? Всеки събира данни - кой, как, защо. И тези, които даваха тези данни, имаха органическо отвърщане към тази работа, а да не говорим пък за обективността на тези данни. Предполагам, че в основни линии законът изглежда всички тези неща.

Какво конкретно имам предвид?

Първо, на стр. 2, # 2 абсолютно стриктно текстът, който трябва да бъде утвърждаван в Народното събрание, програма за статически данни и изследвания. Тук между другото искам да отворя една скоба. Споделям това, което каза и преди мен г-н Савов. Не смятам, че и с тази институция трябва да се обременява Народното събрание. Не че омаловажавам институцията, но много станаха тези, които са институциите към това Народно събрание. На същата страница, # 4. Определено трябва да е ясно кой друг ще събира данни и как ще бъде регламентирано това, защото по отношение на прекалената информация казах в началото.

На стр. 3, # 5. Смятам този орган, който всъщност ще ръководи тези неща, по отношение на новото, което трябва да се прави, да дава становище. На същата страница # 7, това се каза и преди мен, аз се извинявам, организира подготовката на кадрите. Смятам, че към същия този # 7 последната алинея трябва да се допълни: Разработва анализи и прогнози и оценки за социално-икономическите, демографските и други процеси на обществото.

Бих си позволил да дам една препоръка на органите все пак, които ще изпълняват този закон, при приемането на закона и безспорно при неговото реализиране, тъй като в основата все пак ще бъдат изчислителните центрове и другите съоръжения в една или друга степен, да преразгледат надеждността и използваемостта на съществуващата техника, нейното патентоване. Безспорно всичко това да бъде с цел рационално използване.

Моето мнение е, че в такъв вид, както е даден законът, с допълненията, които се дадоха от преговорниците, а предполагам и след мен, смятам, че абсолютно може да се приеме на първо четене с допълненията и след това да излезе един закон, който е необходим за бъдещето.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би ще трябва да прекратим по този въпрос дебатите днес и да преминем към следващата точка от дневния ред, така както бяхме решили.

Решението във връзка с лишаване от адвокатски права на български граждани по политическа причини

Господин Джеров дали е тук, за да докладва?

РЕПЛИКА ОТ БСП: Трябва да гласуваме това нещо.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз мисля, че когато започнахме следобедното заседание след нощивката, уточнихме разпределението на времето. Може би колегата не е бил в залата.

Предлагам докато очакваме г-н Джеров, да преминем към точка пета във връзка с предложението решение. Ако обичате за малко внимание, аз ще прочета решението, което е изготвено от комисията.

По съображения, свързани със защита социалните интереси на българските граждани и националната сигурност, с изострящата се безработица и усложнена международна обстановка и на основание чл. 79, ал. 1 от Конституцията на Република България.

РЕШИ:

Първо. Задължава правителството в седемдневен срок да внесе информация за броя, гражданството, местоработата и местоживееето на чуждестранни работници, намиращи се понастоящем в Република България, както и аналогична информация за български граждани, работещи в чужбина.

Второ. Задължава министъра на труда и социалните грижи и министъра на вътрешните работи в същия срок да предостави писмена информация за точния брой и наименование на работодателите, стопански организации, ведомства, фирми и т.н. и правните основания на сключените досега с чуждестранни работници договори.

Трето. Задължава правителството да предостави в седемдневен срок писмен доклад за броя и мотивите за създаване на нови трудови отношения със съветските граждани, както и да установи разрешителен режим за приемане на чуждестранни работници за срок от 6 месеца от датата на приемане на настоящото решение. София, 23 януари 1991 г.

Това е проекторешението, което е представено на вниманието на Велико-то Народно събрание.

Да, заповядайте. Има думата Емил Филипов.

ЕМИЛ ФИЛИПОВ: Господин председател, уважаеми народни представители! Малко е трудно да се приеме изцяло текстът за всички ни, сигурно, но аз

лично поддържам текста така, както беше прочетен. Предлагам само една малка редакционна корекция, тъй като иначе списъкът ще стане огромен и много труден. Не местоживеене, а местопребиваване, тъй като иначе адресите и всичко друго твърде ще затрудни нашия Министерски съвет.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата г-н Балабанов.

ПЕТЪР БАЛАБАНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги, които все още сте в залата! Да си призная, мен ме учуди самият факт за искане на подобни сведения от страна на правителството, и то в такъв тежък вариант. Просто едно много странно разминаване има между декларираната готовност да се заемем само със законодателна дейност, тоест само с решаване на първостепенните, най-важните въпроси за страната, както законът за земята, законът за приватизацията и цялата богата законодателна програма, която се съдържа в декларацията на правителството, и желанието отново и отново да се връщаме върху второстепенни и третостепенни въпроси, които нямат пряко отношение към работата на Великото Народно събрание.

ГЛАС ОТ ОПОЗИЦИЯТА: Как да нямат?

ПЕТЪР БАЛАБАНОВ: Искам обаче да приведа два довода, поради които съм против разглеждането на тези въпроси.

Преди всичко, странно запо, назагът на работна сила, тоест свободният пазар на работната сила, включващ наши работници зад граница и чужди работници в България, изведнъж става предмет на спор, след като това е положението във всички нормални, цивилизовани европейски страни.

ГЛАСОВЕ ОТ ОПОЗИЦИЯТА: Не е вярно.

ПЕТЪР БАЛАБАНОВ: Всяка една от тези страни, а особено високоразвитите, имат милиони така наречени "гастарбайтери", върху които се базира основата на тяхната икономика.

И госпожа, когато викате "не е вярно", бълете така добри да цитирате факти и цифри, а не да боравите с голи лозунги.

Второто нещо, въпросът така, както беше формулиран, визира наличието на 25 или 40 съветски работници във Видин. Аз много се страхувах, че подлагането на съмнение на евентуални договорености на наши икономически организации за приемане на съветски работници тук, у нас, може да рефлектира върху съдбата на тези наши работници, които работят на различни обекти в Съветския съюз; може да рефлектира на нашите търговски отношения със Съветския съюз, които знаете, че са достатъчно крехки, особено след последните, да ги кажем, емоционални оценки, които се изнасят в нашата преса и по средствата за масова информация.

Ето защо на мен ми се струва, че разискванията по този въпрос в Народното събрание биха били излишни и биха навредили по-скоро на интересите на страната, отколкото да ѝ помогнат.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Първо ще има думата г-н Басев, след това г-н Маричков. Моля за тишина.

ГЕОРГИ БАЕВ: Колеги и колежки, искам да съобщя на няколко думи - парламентаристи от БСП, че аз си държа дясната ръка в джоба, защото ми е парализирана. Не настоявайте, да си я изваждам. Не го правя от неучтивост към вас и към Народното събрание.

Искам да кажа, че може да се откажем от това - да искаме броя на работниците, на всички чуждестранни работници и т.н., обаче аз държа на една малка поправка, за разлика от радикала от БСП и моя съгражданин. Само да се провери от 1990 година съветските работници на каква възраст са. Само това предлагам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря, г-н Маричков искаше думата.

КИРИЛ МАРИЧКОВ: Извинете, г-н Балабанов, ако не се лъжа, по вашето изказване или беше войнстваща демагогия, или беше абсолютна некомпетентност, когато давахте за пример какво било в развитите страни по отношение на "гастарбайтерите." Вие, като представител на лява партия, не може да не знаете ролята на профсъюзите в тези страни. Те не допускат чужди работници в области, в които собствените работници са свободни, тоест, в които има безработица. Това се прави само в тези случаи, в които собствената работна ръка и профсъюзите се съгласни. И вие това добре го знаете, това е във всички развити страни. И не може да не го знаете.

Освен това няма нищо общо между начина, по който сме сключили договор, това предполагам също добре знаете, със Съветския съюз и имаме взаимоотношения, да кажем в Коми, за нашите работници, какви са условията на тези взаимоотношения за дървения материал, и това, което се случва във Видин. И вие това би трябвало да знаете. И ако случайно не го знаете, именно това е целта на това решение - да узнаем всички ние какви са условията, при които българските работници работят в Коми и в други места на Съветския съюз, и какви са условията и договорните отношения на съветските работници, които работят в нашата страна.

И не виждам защо вие имате нещо против това решение?

Благодаря. *(Единични ръкописания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз просто искам да обърна

внимание да не правим никакви големи дебати от този проблем. Тук не става въпрос за разисквания, а става въпрос просто за една поискана информация - кратка и ясна информация от правителството. Това е нещо подобно на едно питане или един въпрос, на който трябва да се даде отговор.

Имате думата.

ПЕТЪР АЛЕКСАНДРОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги народни представители! Тази сутрин по радиото, програма "Хоризонт", бе изяснен въпросът за 25-те съветски работници - защо те са постъпили на работа във Видин. Оказа се, че след като "труд и работна сила" са проверили както във Видин, така и в околността за заемането на тези вакантни места и се е оказало, че такива специалисти няма, тогава са били наети тези съветски граждани. Не бива да правим драма от този въпрос.

Благодаря за вниманието. *(Протести от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би в потвърждение на думите на колегата, правителството просто ще допълни тази информация по-компетентно, малко по-подробно.

Заповядайте, професоре.

МИХАИЛ САВОВ: Благодаря, г-н председателствуващ. Уважаеми колеги, дълбоко съм убеден за себе си в това, че не ни прави чест нито тази дискусия, нито поставянето на този въпрос. Много верни неща каза тук колегата Балабанов. Нима това е въпросът, който е първостепенен, приоритетен въпрос, с който трябва да се занимава парламентът. *(Протести от опозицията)* Моля, ако има интерес, той трябва да бъде оформен като питане. Ще се отговори на това питане, ще се получи съответната информация.

Но ние искаме официална информация от правителството. Това е повод за нова дискусия и за ново губене на време, което ни води, между впрочем, към опасни пътища.

Аз лично ще гласувам решително против това решение на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, има ли някой друг, който иска да вземе отношение? - не виждам.

При това положение аз предлагам това решение на Народното събрание, което е изготвено, както знаете от представители на всички политически сили,... Да, г-н Узунов..., за да поставим на гласуване след това проекторешението.

АТАНАС УЗУНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми народни представители! Този въпрос действително не е така голям, но едно народно представителство е редно да има информация, особено тогава, когато времената са

твърде бурни и когато един, какъвто и да е, не бих казал по-тежка военна дума, може да бъде събоносен за страната. *(Оживление в залата)* всички знаете в историята на България как от дунавските градове са влизали хора... *(Оживление в залата, смях в блока на БСП)* аз не искам да взривявам обстановката... Някои се смеят, но господата, които се смеят, трябва да си припомнят историята на България. Нищо чудно, че в този парламент се поставя въпрос, на който правителството трябва да отговори. Ако някой иска да бъде по-конкретен, мога да бъда по-конкретен, но аз не желая да взривявам нито вас, нито нашия народ, нито отношението си с друга държава. *(Ръкопляскания от страната на опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата г-н Иван Генов.

ИВАН ГЕНОВ: Уважаеми господин председателствуваш! Искам да напомня само едно нещо - ксенофобията от древността до наши дни не е добър атестат за нито един народ и нито една страна. Благодаря. *(Ръкопляскания от страна на БСП)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата г-н Премянов. Предлагам, все пак, да се насочваме към гласуване.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Уважаеми колеги! Аз пожелах да взема думата, защото се опитваме да импровизираме становище по въпроси, които трябва да се разглеждат в контекста на икономическата реформа. Аз мисля, че за да можем да бъдем въоръжени с компетентно становище по обсъждания въпрос, който някои се опитват тенденциозно да свържат с нашите икономически връзки, с икономическите структури, републиките и Съветската федерация. Не му прави чест, защото не познава проблема добре.

Ние трябва да възложим на Комисията по икономическата политика да получи информация от правителството, да обсъди въпроса доколко демографските ресурси на страната, трудовите ресурси, са в състояние, което позволява да гледаме на въпроса за присъствието на чуждестранни работници като на евентуална опасност във връзка с предстоящата безработица и тогава да разглеждаме във връзка с правителствената декларация този изключително важен и голям проблем.

Ето защо, аз предлагам ние сега да не вземем решение по този въпрос, а да упълномощим Комисията по икономическата политика да го разгледа по-обстойно и да предложи свое становище по решението, което тук ни се предлага. За ваша информация искам да кажа (и в това съм сигурен, защото непосредствено съм се сблъсквал с тези факти) в нашата страна има не само съветски работници. Те са несравнимо по-малко, отколкото са нашите българи, ра-

ботени в Съветския съюз, но в нашата страна има и шведски работници, има работници от Сингапур. Тези, които познават проблемите на корабостроенето, могат да се убедят в тези факти. Аз мисля, че един работник, който сме поканили от Швеция, за да участва в строителството на продуктовозите, струва многократно повече, отколкото един добър съветски специалист, който ползуваме в области, за които не можем да осигурим собствени демографски ресурси. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата г-н Бъчваров.

ВЕНЦИСЛАВ БЪЧВАРОВ: Дами и господа! Ние много затълбочихме този излишен спор. Ние просто искаме информация. Някой тук не иска да чуе информация. Въпросът се свежда до това: Десетки, стотици, хиляди българи напуснаха нашата страна през последните месеци. В България пребивават работници от различни националности. Работници, които ние също искаме да знаем в момента какво участие ще вземат в бъдещото развитие на нашата икономика. Защо се плашат, господа социалисти, когато ние искаме да знаем колко души... *(Протестни възгледи от страна на блока на БСП)* вие се плашите от истината, изглежда... Ние искаме да знаем защо. Извинете, господа социалисти, не искам да бъда груб към вас и няма да бъда груб, но аз чувствавам от десетина дена тук, откакто танковете започнаха да се появяват в някои балтийски републики, друго настроение в тази зала. *(Смях и оживление в блока на БСП, ръкопляскация за прекъсване)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата г-н Нешев.

СТЕФАН НЕШЕВ: Господин председателствуваш, уважаеми господа народни представители! Аз в общи линии приемам предложението, което направи г-н Премиянов, но искам да му дам друго тълкувание. Днес, когато ние сме изправени пред факта, че предстои ликвидиране на известни производства, когато ще освобождаваме работна ръка, аз в програмата на правителството не чувам програма за пренасочване, преквалификация и отчитане на освободените места и каква е нуждата от работни места в други сектори. В този аспект мисля, че подценяването на въпроса и приемането безотговорно на чужда работна ръка (каквато и да е, откъдето и да е) без да имаме изградена ясна и точна програма за преквалификация и за пренасочване, за даване на хляб на нашата си нация, ще бъде капитална грешка и ако това не го отчете Народното събрание също ще бъде грешка за неговия авторитет. Благодаря ви за вниманието. *(Частични ръкопляскация)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата г-жа Илчева.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА: Уважаемо председателство, уважаеми колеги народни представители! Бих се обърнала към г-н Бъчваров и трябва да му кажа

най-искрено, че дълбоко съм възмущена от тази политическа демагогия, която разиграхме около един въпрос, който абсолютно не е проблем, който трябва, помислю, така затъйлбочено и толкова ожесточено да разискваме във Велико-то Народно събрание.

Днес ние пледирахме (и то господата от опозицията), че имаме твърде много голяма и обемна законодателна дейност, заради която не можем даже да заслушае и да обсъждаме декларацията на правителството. Днес отделяме повече време от 40 минути по един съвсем маловажен въпрос, без да се стесняваме, че губим ценно време. Моля да бъдем реалисти и нека обективно да преценяваме проблемите, които обсъждаме. Благодаря ви за вниманието.

Правя формално предложение да прекъснем обсъжданията и да преминем към гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Правим една абсолютно изкуствена дискусия. Има думата г-н Темелков.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Уважаеми господа депутати! Аз ще направя процедурно предложение за прекратяване на разискванията. Заседно с това бих искал да кажа и подчертавам това, което казах в началото. Не се боим от информация. Напротив, настояваме за информация. Но според мен ми се струва, че в точка 2 и 3 в предложението са прибързани и некоректни, след като ние сме получили информацията. Предлагам да остане само точка 1 - изслушване в едноседмичен срок на това, с което правителството ще ни запознае, а след това нека вземем решение по точка 2 и точка 3 от направеното предложение.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз просто искам да обърна внимание, че ние днес взехме решение да се изготви едно такова проекторешение. То беше изготвено от една група или комисия от представители на всички политически сили. Тук така, както чета в точка 2 и 3, отново става въпрос за една обикновена писмена информация, за брой и наименования на работници и работодатели, в което не виждам нищо передно и нищо неудобно. Точка 3 задължава правителството да предостави в 7-дневен срок писмен доклад за броя и мотивите за създаване на нови трудови отношения със съветски граждани, както и да установи разрешителен режим за приемане на чуждестранни работници за срок от шест месеца от датата на приемането. Не виждам нищо страшно в едно такова желание правителството да даде информация.

Тъй като ние имаме това проекторешение, аз предлагам само с тази поправка, която беше направена - вместо "местоживеење" "местопребиваване" да гласуваме това проекторешение.

Решихме, че прекратяваме дебатите. Тук има още една корекция. Става

въпрос не за мотивите, а писмен доклад за броя и за правното основание за създаване на нови трудови отношения и т.н. При това положение, аз моля народните представители за внимание. Предлагам всички да заемат местата си. Да гласуваме това проекторешение, което е предложено. Моля ви, заемете местата си.

Можем ли да знаем кои бяха участниците в групата, които съставиха това проекторешение, тъй като представители от Българската социалистическа партия твърдят, че не е имало техни участници?

Има думата г-жа Кирчева.

ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Ако си спомняте, вносител на това проекторешение са Парламентарният съюз на демократичните сили и Българският земеделски народен съюз. Това беше предложението помините, за включване в дневния ред на проекторешение, така че то е подготвено от представители на двете парламентарни групи - на СДС и на БЗНС. Освен това тук пред всички вас Бюрото на Народното събрание възложи на тримата председатели на трите комисии да участвуват в изготвянето му. Това е проектът, който ви предлагаме. Моля, ако имате какво да кажете по него, да говорите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Ако има някакви възражения специално по текстовете, ние не чуваме. Ако има? Да, г-н Димитров.

БОЙКО ДИМИТРОВ: Уважаеми господин председателствувач! Аз нямам пред себе си никакъв текст, за да мога да кажа имам или нямам възражения по него. А както се изясни, този текст е готвен от представители само на две от представените в парламента четири парламентарни групи. Такава информация току-що даде г-жа Кирчева. Не се изясни дали са обсъждани в комисии. Моето предложение е и то е процедурно, да гласуваме по този текст, когато го имаме черно на бяло.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, благодаря. Господин Шиваров може да отговори.

СВЕТОСЛАВ ШИВАРОВ: Искам да приномя решението, което ние взехме. По предложението на г-н Гиньо Ганев, председателствувач заседанието, Великото Народно събрание възложи на председателите на постоянните парламентарни комисии: Тази по правата на човека и националния въпрос, на социалната комисия и на г-н Джеров, председател на Законодателната комисия, въз основа на направеното предложение да подготви този текст, с който бяхте запознати. Така че, това не е само предложение на Парламентарния съюз на демократичните сили и на Земеделския съюз. Под това предложение стоят така да се каже подписите и становищата на тези трима председатели на постоянните комисии. И вие следва да разсъждавате върху текста на това предложе-

ние като предложение на тези три комисии. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, благодаря. При това положение Бюрото смята този текст да бъде размножен и раздален утре на всички народни представители и утре да гласуваме за приемане на проекторешението на Великото Народно събрание. Има ли възражение по това предложение? Няма. Благодаря.

Преминуваме към последната точка от дневния ред. Господин Джеров, имате думата.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Господин председател, дами и господа народни представители! Предложен беше за гласуване един проект от двама народни представители с оглед възстановяване правата на адвокати, които са заличени като такива след 9 септември на основание обстоятелството, че са имали реставраторски и фашистки прояви.

Това предложение на колегите Паси и Журналов беше разгледано от Комисията по правата на човека и националния въпрос, която със своето проекторешение - доклад, изрази своето положително отношение. Аз не съм овластен от тази комисия, за да вземам отношение, но само споделям с вас материалите, които се намират в моята папка.

Въз основа на становището на Комисията по правата на човека и националния въпрос, Законодателната комисия също така обсъди предложението на двамата народни представители. Законодателната комисия изрази своето положително отношение към поставения въпрос като счита, че действително от правна гледна точка е допустимо и правилно да бъде взето такова решение. С това решение на Великото Народно събрание ще бъде отстранена една незаконосъобразност, една несправедливост, по силата на която наши много добри и волеви адвокати след 9 септември бяха заличени. Законодателната комисия предлага съобразно мотивите и становището, изразено в писмена форма с дата 17 януари 1991 г. да гласувате така направеното предложение.

Попеже г-н Ганев ме анострофира, аз споменах съвсем точно, че проекторешението е раздалено на всички народни представители на 17 януари 1991 г. И на това основание всеки един от нас е могъл да се съобрази, да прочете същото и да има своето становище.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз мога да прочета това решение, ако не всички го имат пред себе си. Има ли някой да иска да вземе отношение по проблема? Вече се водиха дебати по този въпрос. Ако няма никакви проблеми, моля народните представители, които са съгласни с това решение, да гласуват. Системата работи, моля да се гласува с картите.

Решението се приема със 174 гласа за, 39 против и 29 въздържали се. С то-

ва ние изчерпахме дневния ред на дневното заседание.

Моля за малко внимание за няколко съобщения.

Първо искам да ви прочета имената на членовете на парламентарната група на Българската социалдемократическа партия.

Председател на групата - Петър Антонов Дергилев. Подпредседател - Михаил Иванов Петков. Секретар - Димитър Асенов Куманов. Членове: Петър Захариев Корнажев, Александър Асенов Чирков, Захари Тодоров Карамфилов, Стефан Владимиров Радославов, Ангел Любенов Ахрянов, Стефан Стефанов Златев, Богдан Боянов Атанасов, Петър Кръстев Марков, Иван Първанов Павлов, Григор Димитров Шишков, Тодор Георгиев Танев, Иван Анастасов Мандов, Николай Иванов Друмев, Борислав Костадинов Манолов, Цанко Русев Цанков, Христо Любомиров Аврамов, Кирил Николов Дунев, Петко Леонидов Търпанов, Вълкана Янкова Тодорова, Стефан Станчев Нешев, Петко Стефанов Захариев, Петко Кирилов Георгиев, Емануил Иванов Манев, Иван Николов Пушкарров и Владислав Желязков Даскалов.

И няколко важни съобщения във връзка със срещите на комисиите с министрите от правителството.

Комисията по външната политика - заседание в петък, 10 часа. Разяснения по декларацията на правителството.

Комисията по енергетиката - заседание в петък, 8.30 часа, стая 38 в Народното събрание.

Комисията по радиото и телевизията - заседание на 24 януари от 11 часа в зала "Изток".

Утре, четвъртък, Комисията по правата на човека и националния въпрос - заседание от 9 часа в зала 507 на Президентството. На редовно заседание на комисията във вторник, 29, се канят министърът на вътрешните работи и министърът на правосъдието за обсъждане на въпросите по декларацията на председателя на Министерския съвет.

Анкетната комисия по погрома и опожаряване на сградата на Висния съвет на БСП - заседание на 24 януари, четвъртък, от 8.30 часа в сградата на "Дошук" 2.

24 януари, четвъртък, от 9 часа - заседание на Комисията по културата и духовните ценности.

Комисията по националната сигурност - заседание в сградата на Транспортни войски, утре от 10 часа сутринта.

Комисията по аграрната политика и реформите в селското стопанство - заседание утре от 10 часа в Огледалната зала на Народното събрание.

Петък, от 9 часа сутринта - заседание на Мандатната комисия.

И две думи от господин Гиньо Ганев.

ГИНЬО ГАНЕВ: Уточняване на дневния ред, разбира се ориентировъчно, както е прието по правилника.

Ще поискаме окончателно становища и във връзка с групата пенсионни закони.

Статистиката. Ораторите, които още са записани и не са взели думата.

Ще поискаме от Комисията по икономическата политика и Законодателната комисия да види това малко изменение на Указ 56.

Съдии и съдебни заседатели. Данни има, че предложението е готово.

Утре вероятно по доклад на контактната група, както я наричаме условно, промени в състави на комисиите.

Решението, с което се иска информация от правителството за чуждестранни работници, работещи в България и българи, работещи в чужбина, ще бъде раздалено. Наляваме се, че своевременно ще бъде обсъдено. То е прието от дневния дневен ред и утре ще продължи разискването и евентуално гласуването по него.

Това е за утре.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Закривам заседанието.
(Звъни)

(Закрито в 20 часа и 5 минути)

**ЗАМЕСТИНИК - ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА
ВЕЛИКОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ:**

Гиньо Ганев
Иван Глушков